

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

**До захисту допустити:
Зав. кафедри**

Чечель А.О
(підпис) (ПБ завідувача кафедри)
«30» травня 2024 р.

**«УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ
КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ МІСЬКОГО ПАЛАЦУ КУЛЬТУРИ
«БУДІВЕЛЬНИК» (М. КРАМАТОРСЬК))»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
073 Менеджмент
освітньо-професійної програми
Муніципальний менеджмент
Гулакової Катерини Андріївни

Науковий керівник:
Зелінська Марина Ігорівна, кандидат
політичних наук, доцент, доцент
кафедри публічного управління та
адміністрування

Рецензент: Чернишов О.Ю., к.е.н.,
доцент, доцент кафедри економіки та
бізнес-технологій, Національний
авіаційний університет.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« _____ » 20__ р.

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
Шифр та назва спеціальності _____ 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма _____ Муніципальний менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Чечель А.О.
(ППІ завідувача кафедри)
«30» травня 2024 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ГУЛАКОВОЇ КАТЕРИНИ АНДРІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **Удосконалення системи надання послуг у сфері культури (на прикладі міського Палацу культури «Будівельник» (м. Краматорськ))**
керівник роботи Зелінська Марина Ігорівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» лютого 2024 року №30.

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи - є вивчення напрямів удосконалення системи надання послуг у сфері культури.

Об'єктом є міський Палац культури «Будівельник» (м. Краматорськ)

Предмет дослідження - обґрунтування напрямів розвитку культурної політики.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади дослідження державного управління сферою культури

Розділ 2. Аналіз державної політики у сфері надання культурних послуг на прикладі закладів культури м. Краматорська

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Зелінська М. І., к. політ.н., доцент	26.02.2024	26.02.2024
2	Зелінська М. І., к. політ.н., доцент	25.03.2024	25.03.2024

6. Дата видачі завдання «01» квітня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

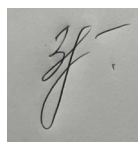
№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Погодження теми кваліфікаційної роботи	14.11.2023	
2.	Складання та погодження плану кваліфікаційної роботи	18.01.2024	
3.	Написання Вступу та 1 розділу кваліфікаційної роботи	01-26.02.2024	
4.	Написання 2 розділу кваліфікаційної роботи	01-25.03.2024	
5.	Написання Висновків та оформлення списку літератури, додатків	01-28.04.2024	
6.	Подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	20.05.2024	

Здобувач

Катерина ГУЛАКОВА
(власне ім'я, ПРИЗВИЩЕ)

Науковий керівник роботи

Марина ЗЕЛІНСЬКА
(власне ім'я, ПРИЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ.....	5
1.1. Поняття культурної політики держави та її принципи	5
1.2. Нормативно-правове регулювання процесів надання та споживання культурних послуг в Україні.....	12
1.3 Державна політика України у сфері культури на територіях, постраждалих внаслідок окупації та військових дій.....	19
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ М. КРАМАТОРСЬКА	31
2.1. Оцінка державної політики у сфері культури та стан її фінансування у закладах культури м. Краматорська.....	31
2.2. Характеристика культурних заходів у діяльності закладів культури м. Краматорська	40
2.3. Пропозиції щодо покращення надання культурних послуг в умовах міського палацу культури «Будівельник» м. Краматорськ	46
Висновки до розділу 2.....	54
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Події, пов'язані із розгортанням масштабної військової агресії Російської Федерації в Україні, радикально перетворили ціннісні орієнтири українських громадян, прискоривши процеси суспільної об'єднаності. Українське суспільство стає все більш національно-орієнтованим, а підтримка євроінтеграційних принципів зростає. Ці процеси відображають важливість гуманітарної та культурної роботи, спрямованої на формування соціокультурної ідентичності.

Водночас культурна сфера внаслідок воєнних дій зазнала величезних втрат, а фінансування на рівні бюджету, яке й раніше було недостатнім для задоволення потреб у культурі, сьогодні значно зменшилося.

Актуальність теми полягає в необхідності визначення напрямів удосконалення системи надання послуг у сфері культури в контексті сучасних суспільних змін, спричинених воєнним вторгненням РФ. Зокрема, є потреба в розробленні нової стратегії культурної політики в повоєнний період, необхідність розвитку державно-приватного партнерства, підвищення ролі культурної політики у формуванні суспільної стійкості та соціокультурної ідентичності.

Метою дослідження є вивчення напрямів удосконалення системи надання послуг у сфері культури.

Завдання дослідження:

- вивчити нормативно-правове регулювання процесів надання та споживання культурних послуг в Україні;
- з'ясувати роль держави у забезпеченні громадян України базового набору культурних послуг;
- визначити центри надання культурних послуг як інструмент згуртованості громади в умовах воєнного стану;
- зробити оцінку державної політики у сфері культури та стан її фінансування у закладах культури м. Краматорська;

– надати характеристику культурним заходам у діяльності закладів культури м. Краматорська;

– внести пропозиції щодо покращення надання культурних послуг.

Об’єкт дослідження – процеси формування системи надання послуг у сфері культури на прикладі Краматорської громади, зокрема й в умовах МПК «Будівельник» (м. Краматорськ).

Предмет дослідження – обґрунтування напрямів розвитку культурної політики.

Наукова новизна отриманих результатів. У роботі запропоновано створення «Школи мистецтв» для розвитку творчого потенціалу юних мешканців громади та заходи для оновлення книжкового фонду у бібліотеці, за рахунок україномовної художньої літератури.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що наведені у роботі підходи, висновки та пропозиції спрямовані на підвищення результативності та ефективності державної політики у сфері культури, можуть бути реалізовані на практиці.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові і спеціальні методи наукових досліджень. У роботі, зокрема, використано: історичний та логічний методи – для дослідження сучасних підходів до визначення сфери культури та її структури, виявлення проблем та підходів до їх розв’язання; абстрактно-логічний – у процесі теоретичного узагальнення й формулювання висновків; економіко-статистичний, порівняння – під час фінансування закладів культури; методи аналізу й синтезу – у процесі дослідження ресурсів політики у сфері культури для модернізації держави; абстрагування, аналогії – під час узагальнення передового досвіду.

Структура та обсяг дослідження: Робота складається зі вступу, двох розділів і висновків. Містить 61 сторінку тексту, 2 рисунка, 7 таблиць, 4 додатки, 46 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

1.1 Поняття культурної політики держави та її принципи

У суспільствах, які пріоритетно ставлять свій прогрес, особливу увагу зосереджують на індивідуальності як найбільшій цінності, сприяючи її вільному розвитку через створення сприятливих умов. У такій ситуації культура, з усім її потенціалом, набуває особливого значення, і її підтримка стає пріоритетом як для політичного, так і для економічного секторів суспільства.

Культурна політика стає однією з найважливіших функцій держави, яка регулює внутрішнє життя суспільства. Дієве державне управління контролює культурні процеси шляхом відповідного законодавства та використання фінансових, економічних, адміністративних та політичних засобів впливу.

У сучасних країнах забезпечується право окремих осіб і груп людей на задоволення їх культурних потреб. Значна частина державного бюджету щорічно спрямовується на фінансування освіти, науки, наукових досліджень, проектно-конструкторських робіт, а також на підтримку державних установ культури, таких як музеї, театри, архіви, бібліотеки, сховища кінофотоматеріалів, консерваторії та концертні зали. Також здійснюється фінансування заходів з охорони та реставрації пам'яток культури [9].

Згідно з визначенням ЮНЕСКО, основною метою культурної політики у демократичному суспільстві є забезпечення вільного доступу всіх громадян до культурного життя та стимулювання їх активної участі в ньому» [8, с. 27].

Отже, культурна політика виступає як ключовий компонент розвитку як окремого суспільства, так і в рамках світового культурного процесу, спрямованого на збереження самобутності національних культур. Це підтверджує постійний контроль ЮНЕСКО над питаннями культури.

Культурна політика в Україні визначається комплексом стратегій,

законів, програм і ініціатив, спрямованих на розвиток та підтримку культурного сектору країни. Ця політика відображає багатство та різноманіття української культури, її спадщину, сучасні тенденції та важливість для формування національної ідентичності та міжкультурного діалогу [19, с. 13].

Звідси розуміємо політику держави у сфері культурного розвитку як «сукупність принципів і норм, що визначають її дії зі збереження, розвитку і поширення культури, а також як комплекс заходів, спрямованих на досягнення певних культурних цілей» [18].

Отже, як бачимо з вищенаведеного, у визначенні ЮНЕСКО головний акцент робиться на можливості людини брати участь у культурному житті, тоді як в українському варіанті основний акцент ставиться на державній політиці, яка спрямована на забезпечення науки, освіти, мистецтва, засобів масової інформації та інших аспектів культурного життя.

Таким чином, українська культурна політика відображає важливість державного втручання у розвиток культури і підтримку культурних індустрій з метою забезпечення доступу громадян до різноманітних культурних проявів та збереження культурної спадщини країни.

Роль держави у формуванні культурної політики є важливою і визначальною для культурного життя країни. Держава виступає не лише як регулятор, а й як активний учасник у розвитку культурного середовища, забезпечуючи належні умови для культурного розвитку та збереження культурної спадщини.

Перш за все, держава визначає загальні стратегії та напрями культурної політики, встановлюючи пріоритетні завдання і цілі у цій сфері. Вона формулює законодавство, яке регулює культурні процеси, забезпечує захист прав та інтересів культурних працівників і споживачів культурних благ [24, с. 79].

Держава також відіграє ключову роль у фінансуванні культурних ініціатив та проєктів. Це може включати виділення коштів на підтримку мистецтва, літератури, кіно, музики, а також на реставрацію та охорону культурних пам'яток. Ці інвестиції сприяють розвитку культурної індустрії,

стимулюючи творчість та інновації.

Крім того, держава активно сприяє розвитку культурної освіти та науки, забезпечуючи доступність культурних ресурсів для всіх верств суспільства. Це може включати розвиток культурно-освітніх програм, підтримку музеїв, бібліотек, театрів та інших культурних установ [26, с. 114].

Отже, роль держави у формуванні культурної політики полягає в забезпеченні стабільності, розвитку та розмаїття культурного життя країни, сприяючи підтримці та просуванню національної культури, а також зближенню різних культурних спільнот.

Одним з основоположних принципів культурної політики є принцип єдності і різноманіття культури, який відображає складну природу та багатогранність культурного життя суспільства. Цей принцип визнає якість, що об'єднує різні культури, а також індивідуальність і неповторність кожної з них.

Підкреслення єдності культури означає визнання спільних цінностей, ідей, традицій, які перетинають границі та об'єднують народи та спільноти. Це може включати універсальні принципи гуманізму, толерантності, прав людини, які є основою глобального культурного діалогу [42, с. 20].

З іншого боку, підкреслення різноманітності культур визнає унікальність кожної культурної спадщини та індивідуальність кожного народу чи групи. Це передбачає захист культурної різноманітності від стандартизації, а також сприяє розвитку та збереженню національної самосвідомості та ідентичності [44, с. 133].

Принцип єдності і різноманітності культури визнає, що культурна спадщина людства є надзвичайно різноманітною, але водночас об'єднує нас у спільній людській спадщині. Цей принцип є основою для розвитку культурного плюралізму, толерантності та взаєморозуміння між народами та культурами світу.

З цього випливає декілька висновків.

По-перше, відмова від ієрархії культурних цінностей є важливою. Замість того, щоб виділяти деякі культури як «вищі» або «нижчі», потрібно

визнавати, що всі культури мають однакову цінність і право на свою унікальність. Важливим документом, що став основою для розвитку міжнародної культурної політики, є Декларація Мехіко, прийнята у 1982 році. У ній наголошується на тому, що «кожен народ і культурна спільнота мають право на захист і підтримку своєї культурної самобутності [12].

По-друге, збереження культури є обов'язком не лише того народу, що її створив, але і всього світового співтовариства, оскільки культурні творіння одного народу становлять частину світової культурної спадщини. Декларація Мехіко закликає міжнародне співтовариство приділяти увагу збереженню та захисту культурної спадщини кожного народу. Відповідно до цього положення, ЮНЕСКО реалізує програму з охорони світових культурних пам'яток [21].

По-третє, збереження і визначення культури кожного народу не передбачає ізоляцію від інших культурних впливів. Як зазначено у Декларації Мехіко, «культурна самобутність кожного народу збагачується завдяки взаємодії з традиціями та цінностями інших народів. Культура – це процес діалогу, обміну думками і досвідом, а також осмислення цінностей та традицій інших; в умовах ізоляції вона втрачає свою свіжість і гине» [12].

Принцип культурного виміру розвитку людства визначає важливість культурного аспекту у суспільному прогресі та добробуті людей. Цей принцип враховує те, що розвиток суспільства не обмежується лише економічними та політичними аспектами, але також включає розширення культурного простору, збагачення духовного життя та підвищення рівня культурного розвитку нації.

Сутність принципу культурного виміру розвитку людства полягає у визнанні того, що культура відіграє ключову роль у формуванні та розвитку суспільства. Вона не лише відображає духовність та цінності народу, а й впливає на всі сфери життя, включаючи економіку, політику, освіту та науку.

Культурний вимір розвитку людства передбачає створення умов для розвитку та підтримки культурних індустрій, творчості та мистецтва. Це включає розвиток мистецьких шкіл, театрів, музеїв, бібліотек, а також

підтримку та просування місцевих культурних традицій та фольклору [30, с. 44].

Крім того, принцип культурного виміру розвитку людства підкреслює важливість міжкультурного діалогу та взаєморозуміння між різними культурами світу. Це сприяє зміцненню міжнаціонального та міжетнічного миру, відкритості та толерантності.

Отже, принцип культурного виміру розвитку людства підкреслює необхідність врахування культурного аспекту при формуванні та реалізації політики розвитку суспільства. Він сприяє забезпеченню гармонійного та повноцінного розвитку суспільства, де культура відіграє центральну роль у формуванні ідентичності та самосвідомості народу.

До найважливіших принципів культурної політики, проголошених у Декларації Мехіко, належить принцип культурної демократії, оскільки він покликаний забезпечити участь всіх громадян у культурному житті суспільства, захист їхніх прав на культурний розвиток і виявлення культурного плюралізму.

Суть принципу культурної демократії полягає у визнанні права кожної людини на доступ до культурних цінностей, можливостей для самовираження та участі в культурному житті без будь-яких форм дискримінації [12]. Це означає створення умов для різноманітності культурних виразів, вільного обміну ідей та досвіду, а також сприяння культурному самовизначенню кожної громадянки та громадянина.

Принцип культурної демократії включає в себе не лише гарантування доступу до культурних благ, але і активне залучення громадян до процесів прийняття рішень у сфері культурної політики. Це може бути реалізовано через створення механізмів громадського управління в галузі культури, підтримку громадських ініціатив у культурній сфері та забезпечення відкритості та прозорості у прийнятті рішень.

Отже, принцип культурної демократії визначає важливість участі громадян у формуванні та реалізації культурної політики, захищає права на культурний розвиток та виявлення культурного плюралізму, і сприяє

створенню суспільства, де культура є джерелом взаєморозуміння, гармонії та інклюзивності.

Декларація Мехіко також відзначила важливість взаємовідносин між культурою та сучасними засобами масової інформації і комунікацій, а також з індустрією культури, яка створює масову культуру, таку як популярна музика, кіно, мода тощо.

Сучасні ЗМІ не лише передають інформацію, але й активно формують образ світу, в якому ми живемо. Вони можуть сприяти розумінню та толерантності між різними культурами, але також можуть поширювати стереотипи, приховану дискримінацію і спричиняти культурну асиміляцію.

Тому важливо забезпечити різноманітність та об'єктивність інформаційного образу, який формується ЗМІ. Це може бути досягнуто через розвиток критичного мислення серед громадян, розширення доступу до різноманітних джерел інформації, а також підтримку незалежних ЗМІ і культурних інституцій.

Отже, взаємодія культури з сучасними ЗМІ має велике значення для формування суспільної свідомості та культурного розвитку. Ця взаємодія вимагає уваги та обережності, щоб забезпечити різноманітність, об'єктивність і рівноправність всіх культурних виявів у медіа-просторі.

Складною проблемою сучасної світової культури є індустрія культури та її продукція – масова культура. Однією з ключових проблем масової культури є втрата індивідуальності та автентичності в культурному вираженні. Стандартизація і комерціалізація культурних продуктів можуть призвести до втрати культурної різноманітності та творчого потенціалу [41, с. 84].

Однак, важливо відзначити, що масова культура також може мати позитивний вплив, зокрема, сприяючи розповсюдженню ідеї толерантності, співпраці та взаєморозуміння між різними культурами. Крім того, вона може стати джерелом розваги і відпочинку для широкого загалу людей.

Отже, вирішення проблеми масової культури вимагає уваги до збереження культурної різноманітності, підтримки та просування автентичних культурних виявів, а також розвитку критичного мислення серед споживачів

культурних продуктів. Тільки таким чином можна забезпечити баланс між уніфікацією культурного простору і збереженням культурної різноманітності.

Узагальнюючи вищенаведений аналіз, треба відмітити, що сучасний стан культури в Україні належить до особливо важливих сфер суспільного життя, і його вдосконалення вимагає нових політичних підходів та програм. Культурний розвиток країни та його регіонів повинен бути визнаний одним із пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Пріоритетною стратегією культурного розвитку України є органічне входження у контекст європейської системи цінностей з такими її складовими, як демократія, ринкова економіка та вільна інтелектуальна творчість. Одночасно важливо зберігати та розвивати власні культурні надбання, які є не тільки джерелом національної ідентичності, але й важливим ресурсом для взаєморозуміння та співпраці з іншими країнами. Це вимагає впровадження комплексу заходів, спрямованих на підтримку культурних ініціатив, розвиток культурно-освітніх програм, підтримку та стимулювання творчих талантів та культурних індустрій. Також необхідно створення сприятливої атмосфери для культурного діалогу та взаєморозуміння між різними соціокультурними групами та регіонами країни.

Забезпечення культурного розвитку відповідно до європейських стандартів і водночас збереження національної специфіки є важливим завданням для України на шляху до європейської інтеграції та становлення сучасного демократичного суспільства.

1.2. Нормативно-правове регулювання процесів надання та споживання культурних послуг в Україні

Одним із основних законодавчих актів, які встановлюють загальні принципи функціонування культурної сфери, є Конституція України [9] та Закон України «Про культуру» [38].

У Конституції України, зокрема в статті 11, зазначено, що «державна зобов'язана сприяти консолідації та зростанню української нації, її історичної

свідомості, традицій і культури, а також забезпечувати етнічну, культурну, мовну та релігійну самобутність всіх кровних народів і національних меншин України» [22, с. 4]. Норми Конституції також гарантують задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, сприяють консолідації та розвитку української нації та її культури, а також збереженню історичних пам'яток та інших об'єктів, що мають культурну цінність.

Відповідно до Закону України «Про культуру», основними засадами державної культурної політики в країні є:

- забезпечення самоцінності та незалежності культури і мистецтва в їхніх різноманітних проявах;
- гарантування культурних прав громадян та забезпечення доступу до культурних цінностей;
- забезпечення свободи творчості;
- визнання культури одним із головних чинників самобутності української нації та національних меншин;
- сприяння творенню єдиного загальнонаціонального культурного простору та збереженню цілісності національної культури;
- сприяння активному функціонуванню української мови;
- захист і збереження історико-культурної спадщини як основи національної культури та розвиток традиційних культур народів та етносів, що населяють Україну;
- забезпечення державної підтримки та створення сприятливого правового й господарського середовища для культурно-мистецьких організацій, об'єднань та окремих митців;
- підтримка національного виробника культурної продукції;
- сприяння популяризації української культури за кордоном, зокрема, шляхом експорту культурно-мистецької продукції, а також розвиток всебічного міжнародного культурного співробітництва [38].

Ці принципи визначають основні напрямки і пріоритети у сфері культурної політики України та спрямовані на підтримку, розвиток та захист культурної спадщини та розвиток сучасної культурної сцени країни.

Отже, вищезазначені законодавчі акти визначають основні принципи захисту культурної спадщини, збереження мовної та культурної самобутності українського народу та всіх національних меншин, а також сприяють розвитку культурних ініціатив та програм в Україні.

Пріоритети державної політики у сфері культури визначаються різними програмами та стратегіями, які охоплюють різні рівні влади та органи управління. Ці пріоритети формуються на основі програм Президента України, відповідних завдань, викладених у щорічних повідомленнях Президента до Верховної Ради України про стан країни, як внутрішній, так і зовнішній. Крім того, ці пріоритети враховуються в програмах діяльності Кабінету Міністрів України, які охоплюють культурні аспекти розвитку українського суспільства. Державні цільові програми також розробляються й затверджуються відповідно до чинного законодавства, у них враховуються пріоритети розвитку культури та культурної сфери. Такий комплексний підхід дозволяє уряду та іншим державним органам визначити та реалізувати стратегічні напрямки в цій важливій сфері життя суспільства.

Розділ IV Закону України «Про культуру» регулює створення та діяльність мережі закладів культури, що є важливим елементом інфраструктури культурного життя.

Основна мета розділу IV полягає в упорядкуванні та систематизації культурних установ на рівні національного та місцевого значення. Він визначає правові засади формування базової мережі культурних установ, які мають обслуговувати потреби населення у доступі до культурних подій, освітніх та розважальних заходів [38].

Одним з ключових аспектів розділу є визначення компетенцій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні та управлінні мережею закладів культури. Це створює правову базу для координації діяльності урядових та місцевих органів у сфері культурної політики.

Що стосується фінансування культурних установ, ці принципи викладені в V розділі Закону, який передбачає, що основна мережа закладів культури повинна отримувати фінансування на нормативних засадах

відповідно до чинного законодавства України. Це фінансування здійснюється за рахунків державного та місцевих бюджетів, а також за допомогою доходів, отриманих від господарської діяльності та надання платних послуг [38].

Для забезпечення фінансової стабільності культурних установ можуть використовуватись додаткові джерела фінансування, такі як субсидії, благодійні внески, добровільні пожертви фізичних та юридичних осіб, а також зовнішні джерела фінансування, такі як міжнародні гранти та спонсорська підтримка.

На наш погляд, використання різноманітних джерел фінансування дозволяє забезпечити сталість фінансування культурних установ, розширити їх можливості та забезпечити доступ до культурних послуг для широкого кола населення. Такий підхід відображає зобов'язання держави забезпечувати розвиток культурної сфери та збереження культурної спадщини країни.

З ухваленням Закону України «Про культуру» норми національного законодавства було приведено у відповідність до міжнародних зобов'язань нашої держави. При цьому на законодавчому рівні було враховано й національні особливості та загрози для розвитку й збереження культурної спадщини. Передусім йдеться про загрозу приватизації об'єктів культури. Щоб запобігти цьому явищу згідно з частиною третьою ст. 20 не підлягають приватизації архіви, об'єкти культури, мистецтва чи ін. культурної цінності. Ухвалення Закону України «Про культуру» істотно покращило ситуацію в частині забезпечення прав громадян на доступ до культурних цінностей і задоволення культурних потреб національних меншин, збереження національної культурної спадщини тощо [42, с. 20].

Реалізацією стратегії держави в галузі культури займається Міністерство культури та інформаційної політики України. Це відомство відповідає за формулювання та впровадження політики у сфері культури та інформаційної діяльності, спрямовуючи зусилля на забезпечення культурного розвитку країни та підтримку культурних ініціатив.

Міністерство культури та інформаційної політики України відповідає за розробку та реалізацію стратегій, програм та проектів у сфері культури. Ці

документи визначають пріоритети та напрями розвитку культурної сфери, сприяють розвитку культурних індустрій, підтримці та просуванню культурних проєктів та заходів.

Крім того, Міністерство здійснює контроль за діяльністю культурних установ та організацій, визначає нормативно-правові акти, що стосуються культурної сфери, та забезпечує їх виконання.

Також важливою функцією Міністерства є міжнародне співробітництво в галузі культури. Воно сприяє обміну досвідом, реалізації спільних проєктів з іншими країнами, популяризації української культури за кордоном та залученню іноземних інвестицій у культурний сектор.

Отже, Міністерство культури та інформаційної політики України відіграє важливу роль у координації та розвитку культурної сфери країни, сприяючи збереженню та розвитку культурної спадщини, підтримці культурних ініціатив та стимулюванню культурного життя в Україні.

Основні завдання Міністерства культури та інформаційної політики України включають:

- забезпечення виконання державної політики у сфері культури і мистецтва, охорони культурної спадщини та музейної справи, а також участь у формулюванні основних напрямків державної мовної політики та їх реалізації;
- здійснення державного управління та контролю в галузі охорони культурної спадщини, музейної справи, кінематографії, а також забезпечення прав громадян на свободу художньої творчості та культурних послуг;
- розвиток міжнародного культурного співробітництва та захист інтересів вітчизняних творчих працівників та культурних установ за кордоном;
- створення сприятливих умов для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури в культурній сфері та забезпечення її матеріально-технічного забезпечення [40].

На сучасному етапі нормативно-правова база сфери культурної політики перебуває в стадії реформування і вдосконалення. Цей процес реформування

відбувається з метою адаптації законодавства до змінних потреб суспільства, врахування нових викликів та тенденцій у культурній сфері. Оновлення правових норм спрямоване на створення більш ефективних механізмів регулювання культурних процесів, забезпечення захисту культурної спадщини, сприяння розвитку культурних індустрій та підтримки творчої активності громадян. Реформування нормативно-правової бази є важливим кроком для створення більш динамічного та прогресивного культурного середовища, яке відповідає потребам сучасного суспільства [43, с. 122].

Разом із досягненнями в сфері культурної політики України існують певні недоліки. Порівняно з іншими країнами, законодавство України у цій галузі є досить розгалуженим і специфікованим, охоплюючи різні аспекти культурного життя. За останні роки Верховною Радою України було ухвалено понад 300 нормативно-правових актів, пов'язаних з культурою. Однак такий об'єм законодавства часто характеризується неузгодженістю і суперечливістю.

Щодо основних проблем, які не вирішуються законодавчим шляхом, у сфері культури, вони підкреслені у Концепції державної політики в галузі культури [18]. Сучасний стан української культури відзначається поступовим розмиванням та маргіналізацією культурних і духовних цінностей у суспільному житті. Також спостерігається руйнування цілісної мережі культурних установ і інформаційно-культурного простору, а також неефективне використання наявних культурних та творчих ресурсів. Міністерство культури та інформаційної політики України намагається заповнити відповідні правові прогалини шляхом ухвалення відомчих підзаконних актів, однак у міністерства немає чітких механізмів щодо забезпечення їх виконання.

Узагальнюючи вищенаведений аналіз, важливо підкреслити, що нормативно-правове регулювання процесів надання та споживання культурних послуг в Україні є важливим аспектом суспільного життя, що має значний вплив на культурний розвиток країни та задоволення культурних потреб громадян. Це складний і багатогранний процес, який включає в себе

різноманітні аспекти, починаючи від законодавчого забезпечення культурних прав і закінчуючи контролем за якістю культурних послуг.

Одним із ключових аспектів нормативно-правового регулювання є забезпечення доступності культурних послуг для всіх верств населення. Українська Конституція та законодавчі акти надають громадянам право на доступ до культурних благ, а також гарантують їх культурні права, включаючи право на освіту, мистецтво та участь у культурному житті.

Важливим аспектом нормативно-правового регулювання є захист і збереження культурної спадщини. Закони та нормативні акти визначають процедури збереження та реставрації пам'яток культури, а також регулюють використання цих об'єктів у суспільних цілях. Однак, сучасний стан нормативно-правового регулювання процесів надання та споживання культурних благ в Україні сьогодні є незадовільним, а законодавчо затвердженні стандарти забезпечення культурними послугами громадян України не відповідають актуальним потребам споживачів.

1.3. Державна політика України у сфері культури на територіях, постраждалих внаслідок окупації та військових дій

У сучасному світі, де конфлікти та військові дії стають невід'ємною складовою політичного ландшафту, важливість культурної віднови на територіях, що постраждали від окупації та воєнних дій, стає безперечною. Державна політика України у цій сфері заслуговує на увагу та аналіз.

Відновлення культурного середовища на окупованих територіях є одним із найскладніших завдань, з якими стикається будь-яка держава. Україна, внаслідок агресії Російської Федерації та тимчасової окупації частини свого території, змушена реалізовувати стратегію відновлення культурних цінностей та національного ідентичності в умовах військової загрози.

Специфіка культурної стратегії на теренах Сходу та Півдня України, які постраждали від тимчасової окупації російськими військами у період 2014-2023 років, полягає в активній роботі з метою знищення негативних наслідків значної соціально-гуманітарної кризи, ініційованої російською військовою агресією. Водночас, як відмічає О.Л. Валевський, «ця культурна діяльність також спрямована на регіони, що прилягають до фронтових територій, оскільки мешканці цих областей (включаючи значну кількість переміщених осіб) несуть великий вантаж війни та залишаються об'єктом пропагандистського впливу російських засобів масової інформації» [1].

У цій культурній стратегії активну роль відіграють як органи державної влади, так і різноманітні громадські структури (недержавні творчі групи,

фонди, волонтери). Таким чином, наявність ефективної координації та загального розуміння між усіма учасниками є надзвичайно важливою для успішної реалізації культурної політики.

Кількість проблем, що виникають на територіях, постраждалих від окупації та військової агресії Російської Федерації проти України, не має собі рівних у минулому. Лідерам культурної політики доводиться працювати в умовах, коли традиційні методи та підходи стають неефективними. Це ставить гостру необхідність розробки та впровадження нової методології культурної політики, оскільки мета полягає не лише в проведенні окремих культурних заходів, а в зміні деструктивних установок самосвідомості значної кількості людей та сприянні їх реінтеграції в український культурний контекст [11, с. 62].

Ідеологія та загальні стратегії використання культурних ресурсів для зміцнення миру у діяльності національних держав та міжнародних організацій визначаються Резолюцією, прийнятою Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 25 вересня 2015 року під назвою «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» [34]. У цій резолюції, серед іншого, визначається зобов'язання країн-учасниць «пропагувати міжкультурне розуміння, терпимість, взаємну повагу та етику глобального громадянства і спільної відповідальності» [34]. Також відзначається усвідомлення природного і культурного різноманіття світу, а також визнання того, що «всі культури і цивілізації можуть відігравати ключову роль у забезпеченні миру» [34].

Глобальні цілі національних урядів у сфері налагодження миру та партнерства визначені у підсумковому документі ООН, де культура визнається рівноцінним засобом досягнення глобальних цілей людством. Це підтверджує керівник сектору культури ЮНЕСКО, Дж. Хосаграхар, який підкреслює, що «захист культури та сприяння її розвитку не лише самостійне завдання, але й засіб досягнення цілого ряду цілей у галузі сталого розвитку. Культура напряду сприяє безпеці та стійкості міст, економічному зростанню і забезпеченню кожної людини гідною роботою. Вона також вносить свій

внесок у скорочення соціальних нерівностей, захист навколишнього середовища, стимулювання гендерної рівності, а також у будівництво миролюбних та відкритих суспільств» [7].

У Декларації Ханчжоу, ухваленій Міжнародним конгресом «Культура: ключ до сталого розвитку», що проходив під егідою ООН у травні 2013 року в Китаї, акцентується увага на значущій ролі культури у зміцненні миру та забезпеченні сталого економічного розвитку. В документі особлива увага приділяється зонам, які пережили окупацію та насильство, і наголошується на важливості відновлення культурної спадщини та проведення культурних заходів. Це дозволить постраждалим громадам відновити свою самобутність, відчуття гідності та нормального життя, а також використовувати універсальну мову культури для залікування поранень, залишених війною [46].

На наш погляд, це твердження є дуже важливим і повинно стати фундаментом у розробці культурної політики на територіях України, що постраждали внаслідок воєнної агресії Російської Федерації. Культурна діяльність, безперечно, є одним із найефективніших засобів відновлення та розбудови миру на окупованих територіях. Культурі в цьому процесі повинна належати провідна роль, оскільки вона володіє потужним потенціалом для збереження національних ідентичностей та формування світогляду сучасної людини.

За допомогою культурних ініціатив та заходів на окупованих територіях можна відновити та зміцнити національну свідомість та ідентичність, зберегти та відродити культурну спадщину, яка стала об'єктом агресії. Культурна робота сприяє підтримці місцевої спільноти, розбудові соціального діалогу та встановленню міжкультурного взаєморозуміння. Вона також сприяє психологічному відновленню та реінтеграції людей, які стали жертвами конфлікту, допомагаючи їм знову знайти втрачену гідність та почуття безпеки.

Крім того, культурні ініціативи можуть стати механізмом міжнародної підтримки та співпраці, залучаючи міжнародні організації, фонди та партнерів для спільного вирішення проблем відновлення культурного середовища на

окупованих територіях.

Отже, культурна діяльність дійсно має великий потенціал у відновленні та розбудові миру на територіях, що постраждали від окупації та військових дій. Це необхідно визнати і впроваджувати в дії, забезпечуючи належну підтримку та ресурси для культурних ініціатив і програм.

Багатоплановість культурної роботи, спрямованої на підтримку військовослужбовців, мешканців зони проведення Антитерористичної операції (АТО) з 2014 року, тимчасово переміщених осіб, а також необхідність координації дій місцевих органів влади, гастрольних маршрутів артистів та роботи волонтерських організацій, стали причиною проведення «круглого столу» з назвою «Український Схід: проблеми, досвід, стратегія». Ця подія відбулася в Міністерстві культури України ще у квітні 2017 року [27]. Учасниками заходу стали представники волонтерських та громадських організацій-благодійників, а також представники Генерального штабу Збройних Сил України (ЗСУ), які відповідають за соціально-культурну роботу.

Цей «круглий стіл» був важливою платформою для обговорення складних проблем та визначення стратегій спільної дії в контексті культурної роботи на територіях, що постраждали від військових конфліктів. Учасники обмінялися досвідом та ідеями щодо підтримки та розвитку культурного життя у зонах бойових дій, а також обговорили можливості співпраці між владними та недержавними структурами для максимально ефективного впливу на ситуацію.

Крім того, цей захід покликаний був забезпечити координацію дій різних суб'єктів, що залучені до культурної роботи на окупованих або конфліктними територіях. Він сприяв об'єднанню зусиль та ресурсів для досягнення спільних цілей у відновленні культурного життя та підтримці населення, що пережило воєнні події.

За результатами роботи «круглого столу» було прийнято рішення про створення спеціального культурного проекту під назвою «Український Схід». Основною метою цього проекту є сприяння культурному обміну та

формуванню національно-культурної ідентичності та патріотизму в східних регіонах України через проведення різноманітних мистецьких, музейних та бібліотечних заходів.

Проект «Український Схід» спрямований на підтримку та розвиток культурного життя в регіонах, що постраждали від воєнних конфліктів та окупації. Він передбачає організацію різноманітних культурних заходів, таких як виставки, концерти, літературні вечори, театральні вистави тощо. Крім того, у рамках проекту планується проведення різноманітних майстер-класів, творчих зустрічей та інших культурно-освітніх заходів, спрямованих на підтримку та розвиток мистецької та культурної сфери в цих регіонах.

Так, у лютому 2017 р., відкрилася виставка «Український Схід» [6], яка отримала широкий суспільний резонанс і відіграла важливу роль у висвітленні воєнних подій на сході України. Завдяки співпраці з військовими, волонтерами та журналістами, працівники музею зібрали понад 4 тисячі автентичних музейних експонатів, що стали свідченням трагічних подій та героїзму учасників війни.

Паралельно з виставкою, було запроваджено й інші культурні проекти. Серед них – створення сучасних документальних та художніх фільмів, підготовка тематичних музейних експозицій, у яких детально висвітлюються події 2014–2017 років. Крім того, значна увага приділялася організації численних поїздок діячів культури й творчих колективів у регіони, близькі до зони ведення бойових дій.

Наприклад, відвідування колективами Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Г. Верьовки, Національної філармонії України та Львівської опери міст Краматорська та Харкова, організація вистав Національним драматичним театром імені І. Франка та Театром російської драми ім. Лесі Українки у містах Донецької області. Не менш значимою була і концертна подія у Краматорську, де виступав відомий симфонічний оркестр «Lords of the Sound» [1].

Ці заходи не лише підносили моральний дух жителів постраждалих міст, але й сприяли підтримці культурного життя на цих територіях та відновленню

зв'язків між різними регіонами України.

Проводилися також і різноманітні заходи, спрямовані на встановлення культурної співпраці між Донбасом та іншими регіонами України. На передовому плані були такі проекти, як «Донбас UA: перезавантаження», «Мистецтво із зони АТО», «Війна не забере твою мрію». Ці ініціативи не лише підтримували та підвищували моральний дух жителів Донбасу, а й сприяли обміну культурними цінностями між різними частинами України.

Зокрема, варто відзначити соціокультурний форум «ПогранКульт: ГалиціяКульт», який був організований за підтримки Міністерства культури України. Участь у форумі взяли близько 300 митців з Галичини та Слобожанщини. Головна мета цього проекту полягала в установленні культурного діалогу та обміну досвідом між східними та західними регіонами України [1].

Ці заходи створювали платформу для співпраці, обміну ідеями та створення нових проектів, що сприяли зближенню різних культурних середовищ країни та підтримці єдності України в різноманітності своїх регіонів.

Але варто підкреслити, що попри очевидну значущість засобів культури та гуманітарної реінтеграції постраждалих територій, в урядових програмах потенціал культури, на жаль, не використовується повною мірою.

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року, наше культурне середовище припинило розмови про власну розрізненість і токсичність. Люди та культурні інституції перетворилися на центри допомоги, приймаючи людей та інституції з інших регіонів. І цей соціальний досвід вражає: шоумени збирають мільйони на потреби фронтових зон, музиканти, актори, режисери вчаться поводитися зі зброєю та долучаються до волонтерських рухів, музейники власноруч рятують культурну спадщину, а в минулому відсторонені від політики художники створюють критичні проекти й беруть участь у різноманітних антивоєнних акціях.

Цей період підкреслив важливість культури як механізму об'єднання та підтримки, що є важливим фактором в утриманні соціальної та національної

єдності. Такі ініціативи показують, як культура може стати потужним інструментом боротьби за мир, толерантність і солідарність у часи воєнних конфліктів та кризи.

Відродження концертного життя в Україні почалося у Харкові, місті на передовій. 26 березня 2022 року у підземці на станції метро «Історичний музей» відбувся П'ятий міжнародний фестиваль класичної музики. Організатори назвали цю подію «Концерт поміж вибухами», і вона стала поштовхом для відновлення концертної діяльності і в інших містах.

У Харкові, наприкінці березня, віолончеліст Денис Карачевцев запусив проєкт «IN THE STREETS OF KHARKIV», граючи біля зруйнованих будівель твори Й.С. Баха і знімаючи відеозаписи, які використовувалися для збору пожертв на відновлення цих будівель [31].

Концерти, які відбуваються в укриттях, стали невід'ємною частиною нашого часу. Наприклад, у Київському муніципальному академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва тепер найбезпечнішою сценою є майданчик у підвалі, який раніше використовувався і до початку війни. Цей майданчик став місцем, де можна проводити заходи під час повітряних тривог. Музична спільнота Києва отримала нове джерело натхнення, відкривши новий мистецький центр VERE MUSIC HUB [31]. Музичний хаб включає дві зали: основну, на сто місць, та нижню, яка використовується для репетицій та є укриттям під час тривоги. Тут проводяться безкоштовні концерти та майстер-класи.

Цей майданчик був заснований разом із новим роялем «Стейнвей» за підтримки Фонду Vere Music Fund, який активно допомагає молодим українським музикантам з моменту свого заснування.

Театри, які зазнали наслідків конфлікту на Донбасі та в Херсоні, виростили з руїн. Наприклад, Донецький обласний драматичний театр у Маріуполі, один з найстаріших в Україні, зазнав страшної трагедії 16 березня 2022 року, коли російські сили скинули на його приміщення бомбу, забравши життя мінімум 600 людей, які там шукали притулок. Актори та персонал театру, яким вдалося виїхати з Маріуполя, відновили свою творчу діяльність на сцені

Закарпатського музично-драматичного театру імені братів Шерегіїв, де у липні вони представили виставу про Василя Стуса «Крик нації». Цей театр також вирушив на гастролі за кордон з тією ж постановкою.

Луганський обласний музично-драматичний театр, єдиний театр на непідконтрольній території Луганщини, який працював у Сєверодонецьку, тепер залишився в руїнах. Новим місцем для цього театру стали Суми. Хоча репертуар Луганського театру умовно відновлено, працювати та творити у складних умовах й надалі вдалося [31].

Слід відмітити, що у 2022 році відбулося народження нового напрямку української музики. З'явилися цілком нові виконавці та стилістичні течії. Одним із таких напрямів став жанр «байрактарщина», який виспівує подвиги Збройних Сил України. Це в основному пісні-рефлексії, що з'явилися на початку війни і не претендують на звання видатних.

У пошуках альтернативи російським творам, користувачі бібліотек все частіше звертають увагу на сучасну українську прозу та поезію. Особливо часто перечитують твори, такі як «Тіні забутих предків» Коцюбинського та новелу «Камінний хрест» Стефаника.

Не оминають читачі української поезії. Серед улюблених відзначаються твори Ліни Костенко та Тараса Шевченка. На нашу думку, люди шукають літературу, яка несе в собі глибокий сенс і відображає національну духовність. Вже нікого не дивує те, що бібліотеки стали точками видачі гуманітарної допомоги, місцями незламності та центрами психологічної підтримки. Навіть після повернення до звичайного режиму роботи, бібліотеки продовжують надавати цю важливу підтримку. У воєнний час саме вони залишаються можливо найбільш доступними, безкоштовними громадськими місцями підтримки [29].

Важливо підкреслити, що наша культура відома у всьому світі не лише через воєнні події, а й завдяки своїй автентичності, потужності та різноманітності. У період 2022-2023 років ми мали багато подій, які можна з горістю згадати, а саме: перемогу гурту *Kalush Orchestra* на Євробаченні; виступ співачки Джамали на церемонії нагородження перед щорічною

головною американською премією Центру Кеннеді та її виконання гімну України; участь Міністра культури та інформаційної політики в історичному засіданні міністрів культури ЄС, а також багато інших цікавих та значущих подій.

Отже, Україна справді здійснює культурний прорив на міжнародній арені, демонструючи свою фактичну незалежність і виразний амбітний підхід. Тому культурну діяльність на територіях, що постраждали від тимчасової окупації та воєнних дій, важливо поєднувати з креативними практиками митців, спрямованими на культурний розвиток.

Деякі політики та управлінці іноді занадто схильні віддавати перевагу економічним, соціальним та адміністративним заходам, і не завжди віддають належну увагу потенціалу культури у відновленні нормального життя. Проте, як відмічає О.Л. Валевський, це недалекоглядна позиція, оскільки культурні ініціативи можуть виявитися ключовими для відновлення громад, зміцнення соціального зв'язку та відновлення психологічного благополуччя [2].

Сучасна державна політика України у сфері культури залишається відносно централізованою, часто зосередженою на одній формі власності, що ускладнює її демократичність. Регіональні та місцеві органи влади потребують більшої автономії у вирішенні культурних питань.

Процес децентралізації державного управління культурним розвитком регіонів та об'єднаних територіальних громад в Україні відкриває значні можливості для поліпшення системи. Це може бути досягнуто шляхом розширення повноважень місцевих органів управління у сфері культури, розподілу влади між центральними та місцевими органами, а також реорганізації культурно-мистецьких установ на різних рівнях. Для цього необхідна відповідна нормативно-правова та фінансова база.

З урахуванням вищезазначеного, можна стверджувати, що існуючий механізм фінансової підтримки культурного сектору потребує удосконалення. У сучасних умовах доцільно впровадити програмний метод фінансування сфери культури. Його перевага полягає у тому, що фінансування орієнтоване не лише на інвестиції, а й на досягнення основних цілей програми. У зв'язку з

обмеженими фінансовими ресурсами такий підхід дозволяє спрямовувати основні кошти на збереження національного культурного надбання, підтримку сучасних культурних процесів та сприяння культурному розвитку регіонів України. Залучення позабюджетних коштів також є важливим для фінансової підтримки культурних заходів. Основний акцент робиться на системі грантів, спонсорства та меценатства. Для покращення позабюджетного фінансування необхідно створити відповідні податкові пільги для суб'єктів, які зацікавлені у підтримці культурних процесів в Україні. Реалізація таких заходів потребує правового врегулювання, зокрема внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо впровадження нових форм фінансування сфери культури.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи перший розділ, важливо підкреслити наступне:

Культурний розвиток в Україні потребує нових політичних підходів та програм, орієнтованих на інтеграцію у європейську систему цінностей, зокрема демократію, ринкову економіку та вільну інтелектуальну творчість. Поряд із цим важливо зберігати національні культурні надбання, які є ключовими для національної ідентичності та міжнародної співпраці. Пріоритетом державної та місцевої влади має бути підтримка культурних ініціатив, розвиток освітніх програм, стимулювання творчих талантів і культурних індустрій, а також створення сприятливої атмосфери для

культурного діалогу між різними соціокультурними групами та регіонами.

Ефективне нормативно-правове регулювання має забезпечувати доступність культурних послуг для всіх верств населення та захист культурної спадщини. Законодавчі акти повинні визначати чіткі процедури збереження та реставрації культурних пам'яток, а також їх використання в суспільних цілях. Сучасний стан нормативно-правового регулювання в Україні є незадовільним і потребує вдосконалення для відповідності актуальним потребам громадян у сфері культури.

Державна політика повинна активно сприяти захисту та збереженню культурної спадщини на територіях, постраждалих внаслідок окупації та військових дій. Це включає забезпечення доступу до культурних об'єктів для моніторингу, охорони та реставрації. Необхідно забезпечити умови для відновлення та розвитку культурного життя, зокрема шляхом підтримки мистецьких заходів, фестивалів, виставок та інших культурних ініціатив. Важливо розвивати освітні програми, спрямовані на збереження культурної ідентичності та патріотичне виховання, особливо серед молоді на окупованих та контрольованих територіях. Необхідно забезпечити адекватну фінансову підтримку для культурних ініціатив і проектів на зазначених територіях, включаючи залучення міжнародної допомоги та підтримки.

Україна повинна активно взаємодіяти з міжнародними організаціями та партнерами для забезпечення захисту культурної спадщини та підтримки культурних ініціатив на тимчасово окупованих та контрольованих територіях.

Отже, загальна мета державної політики у сфері культури на цих територіях полягає в забезпеченні збереження культурної спадщини, підтримці культурного життя і вихованні патріотично налаштованого населення, що сприятиме відновленню та майбутньому розвитку цих регіонів в рамках територіальної цілісності України.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ
КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ
М. КРАМАТОРСЬКА

2.1 Оцінка державної політики у сфері культури та стан її фінансування у закладах культури м. Краматорська

Війна принесла низку викликів для сучасної України, але, водночас, стала могутнім каталізатором єднання нашого народу заради досягнення єдиного цілого – перемоги. Серед тих, хто взяв активну участь у цьому процесі, – заклади культури.

Культура як «м'яка сила» виявилася ключовим фактором у відновленні

нормального життя у нових військових реаліях та натхненні громадян на перемогу. Справді, зараз культурні центри та сільські клуби перетворилися на місця притулку для потерпілих та внутрішньо переміщених осіб, а також стали центрами волонтерства та допомоги.

Питання про роль державного втручання та підтримки сфери культури набуває особливого значення, особливо в період воєнних дій, коли відбувається формування національно-патріотичної свідомості та конструюється ефективна соціально-економічна система суспільства.

Нова культурна політика повинна гармонійно поєднувати інформаційні, освітні та фінансові компоненти, спрямовані на підвищення культурного рівня населення. У цьому новому моделюванні управління, органи державного управління стають партнерами для професійних закладів культури, громадських організацій, освітніх установ та ЗМІ з метою зміцнення соціальної сплотності та єднання суспільства.

Сучасна культурна політика реалізується в умовах трансформації центральної влади та децентралізації управління. Передача відповідальності за гуманітарний та культурний розвиток органам місцевого самоврядування виводить на передній план проблему визначення потенціалу місцевої влади у здійсненні відповідної культурної політики.

Органи місцевого самоврядування вже самі визначають пріоритети у розвитку культури, враховуючи етнічну, історичну та соціальну специфіку своїх регіонів. Ця унікальність поєднується з загальнодержавними культурними програмами. Тому необхідна системна підготовча робота для налагодження взаємодії між регіональними та національними культурними подіями. Крім того, важливо забезпечити органи місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами та інституційною підтримкою [3, с. 141].

Ефективність культурної політики оцінюється за допомогою якісних та кількісних показників. До кількісних відносяться: обсяг бюджетних коштів, виділених на культуру; загальні статистичні дані, що відображають діяльність культурних установ (їх кількість, обсяг наданих послуг); кількість прийнятих нормативних актів, що регулюють культурну політику держави.

Управління культурою в громаді м. Краматорська здійснює Відділ культури і туризму Краматорської міської ради [5], який є окремою юридичною особою, хоча входить до загальної організаційної структури міської ради. Також у складі ради діє постійна комісія з питань освіти, науки, культури, мови, прав національних меншин, міжнародного співробітництва, інформаційної політики, молоді, спорту та туризму, соціального захисту, охорони здоров'я, материнства та дитинства [35], до функцій якої і належить підготовка висновків та рекомендацій з питань культури, контроль за виконанням програми та рішень ради, а також заходів передбачених іншими програмами та рішеннями ради з питань культури тощо.

Відділ культури і туризму Краматорської міської ради працює відповідно до Положення про відділ культури і туризму, посадових інструкцій працівників відділу. Діяльність закладів культури м. Краматорська спрямовано на виконання законодавчих актів, указів та доручень Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, розпоряджень обласної військово-цивільної державної адміністрації, рішень міської ради, наказів управління культури облдержадміністрації; на подальший розвиток та збереження національної культури, забезпечення конституційних прав людини на задоволення культурних потреб, формування національної свідомості, утвердження духовності.

Основні напрямки роботи відділу культури і туризму Краматорської міської ради включають:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері культури, туризму, охорони культурної спадщини та мовної політики на території міста;
- відродження, збереження та розвиток української та інших національних культур;
- управління та координація діяльності закладів культури, які перебувають у комунальній власності міської ради;
- розробка цільових програм і прогнозів розвитку мережі закладів культури, а також комплексне вирішення проблем культурного розвитку міста та сіл;

– підтримка розвитку самодіяльної народної творчості та підвищення майстерності виконавців.

– надання методичної та практичної допомоги закладам культури;

– підвищення професійної майстерності працівників у галузі культури;

– вивчення та аналіз передового досвіду роботи у сфері культури;

– задоволення інтересів населення у соціальному, творчому, інтелектуальному, національно-культурному вимірах;

– сприяння клубним установам у ринкових умовах, пошук нових форм організації культурного дозвілля та впровадження інноваційних ідей у культурно-дозвілєву діяльність [5].

Мережа закладів культури у місті Краматорськ активно сприяє розвитку культурної сфери та створює умови для гідного культурного, інтелектуального, творчого та духовного зростання мешканців. Це має позитивний вплив на молодь – майбутнє нашої держави.

На території міста Краматорська діє 31 заклад культури, серед яких 16 бібліотек, 2 музеї, 3 мистецькі школи, 1 художня школа, 8 закладів культури та 1 комунальне підприємство «Об'єднання парків культури і відпочинку» (рис. 2.1) [16].

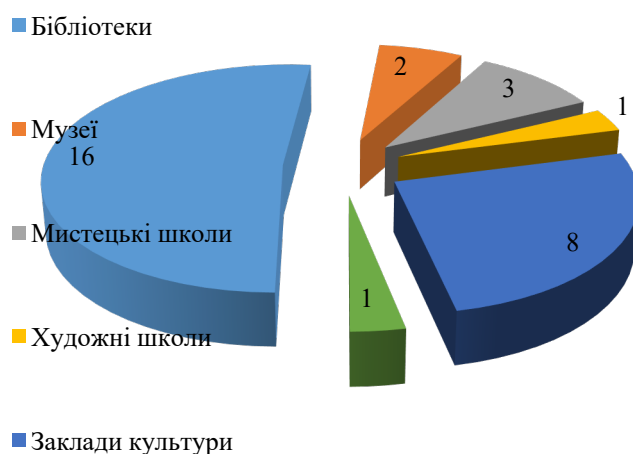

Рис. 2.1 – Мережа закладів культури м. Краматорська

Дані заклади забезпечують культурно-просвітницьку діяльність в

об'єднаній територіальній громаді Краматорська, створюють культурні блага.

Розглянемо фінансування закладів культури громади (табл. 2.1) [5].

Таблиця 2.1 – Видатки міського бюджету на культуру за 2022-2023 рр.

Видатки	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом (грн.)	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік
Забезпечення діяльності бібліотек	1225078,0	1119094,0	-	-	1225078,0	1119094,0
Забезпечення діяльності будинків культури та інших клубних закладів	1772590,0	1646606,0	10120,0	10120,0	1782710,0	1656726,0
Інші 2/1заходи в галузі культури і містечтва	30000,0	25000,0	-	-	30000,0	25000,0
Разом					0,0	0,0

Порівнюючи 2022 і 2023 роки бачимо, що видатки на культуру значно скоротилися, у зв'язку з воєнним станом на території України та спираючись на Постанову КабМіну від 11 березня 2022 р. «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану» [14].

На 2024 рік міська рада Краматорська визначала на культурну сферу видатки в загальній сумі 2701,8 тис. грн. грн., яка є дещо меншою у порівнянні з 2022 та 2023 роками (табл. 2.2) [5].

Таблиця 2.2 – Заплановані видатки міського бюджету на культуру на 2024 рік

Видатки	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом (грн.)
Забезпечення діяльності бібліотек	1079100,0	-	1079100,0
Забезпечення діяльності будинків культури та інших клубних закладів	1587650,0	10120,0	1597770,0
Інші заходи в галузі культури і містечтва	25000,0	-	25000,0
Разом			0,0

На наш погляд, скорочення видатків обумовлене потребою зміни пріоритетів у витрачанні бюджетних ресурсів, а також потребою мобілізації коштів для інших сфер діяльності, які стають дорожчими та критичними у

воєнний період.

Але незважаючи на воєнний стан в країні, використання фінансових ресурсів на культурно-масові заходи та їх проведення здійснюється відповідно до затверджених програм і стратегій розвитку культури. Місія міської ради Краматорська полягає в тому, щоб забезпечити доступ до культурних подій і заходів для всіх шарів населення, незалежно від обставин.

У виконанні цієї місії міська рада керується принципами ефективного та цільового використання фінансових ресурсів, щоб забезпечити максимальний соціальний та культурний вплив їх діяльності. Такий підхід дозволяє забезпечити стабільність та континуїтет у розвитку культурного життя міста, незважаючи на виклики, пов'язані з воєнним станом.

Розглянемо культурні заходи в рамках виконання міської Програми розвитку культури м. Краматорськ на 2023 рік [36].

Таблиця 2.3 – Програма розвитку культури м. Краматорськ на 2023 рік

№ з/п	Найменування заходів	Період проведення
1	ЦИКЛИ ЗАХОДІВ ДО:	
	- Різдвяних свят	січень
	- Дня Соборності України	січень
	- Видання книги до 100-річчя М. Рибалки лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка «У такі часи він жив»	лютий
	- Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав	лютий
	- Дня Героїв Небесної Сотні	лютий
	- Масляної	березень
	- Дня народження видатного поета і письменника Т.Г.Шевченка	березень
	- 36-ї річниці катастрофи на Чорнобильській АЕС	квітень
	- Дня пам'яті, примирення і перемоги над нацизмом у 2 Світовій війні	травень
	- Дня Європи	травень
	- День Вишиванки	травень
	- Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні	червень
	День молоді	червень
	- Дня Конституції України	червень
	- 8-ма річниця визволення міста Краматорськ від незаконних збройних формувань	липень
	- Дня Незалежності України	серпень
	- Дня визволення Краматорська і Донбасу	вересень
	- Дня міста Краматорськ	вересень
	- Дня святого миколая. Новорічних свят	грудень
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ, ВСЕУКРАЇНСЬКИХ, ОБЛАСНИХ, МІСЬКИХ ФЕСТИВАЛЯХ ТА КОНКУРСАХ:	
	- конкурс виконавців на струнно-смічкових інструментах «Срібна	березень

струна»	
-фестиваль Дике Поле	червень
- міжнародний фестиваль фольклору «Етнотвір - 2023» (м. Львів)	серпень
- міжнародний фольклорний фестиваль етнографічних регіонів України «Родослав» (м. Івано-Франківськ)	вересень
-Надання щорічних разових премій Краматорської міської ради у сфері культури та мистецтва «Обдарованість» і Краматорського міського голови у сфері культури і мистецтва «За вагоми внесок у розвиток культури і мистецтва міста Краматорськ»	листопад

Отже, у Краматорську міська рада активно організовує та проводить різноманітні святкові заходи, присвячені важливим подіям та святам, таким як День Незалежності, День громади, Різдвяні свята, фольклорно-етнографічний фестиваль колядок та щедрівок, вшанування пам'яті героїв «Небесної Сотні», святкування дня захисту дитинства, Дня матері, а також меморіальні заходи та урочистості з нагоди визволення міста від незаконних збройних формувань та інші культурно-масові заходи.

У злагодженій співпраці всіх працівників, галузь культури відразу ж з початку повномасштабної війни активно включилася у волонтерську діяльність на користь Збройних Сил України та організацію допомоги для ВПО. Заклади культури стали укриттям для мешканців міста під час повітряних тривог, а в двох приміщеннях розміщені пункти незламності.

Працівники сфери культури адаптували формат проведення державних та міських заходів до поточних обставин. Більшість подій було організовано в онлайн-або офлайн-режимі з обмеженою участю учасників та глядачів, дотримуючись всіх необхідних правил безпеки. За цей період було успішно проведено 32 заходи, присвячених державним святам, а також 7 міських фестивалів та конкурсів.

Слід відмітити, що з початку 2022 року було активно впроваджено ряд проектів, спрямованих на психосоціальну підтримку дітей ВПО та їх сімей, а також на зменшення психоемоційного навантаження на молодих мешканців міста в умовах війни. Серед них був проект «Від серця до серця», що реалізувався в межах Програми «Інтеркультурні міста», українсько-англійський проект «Освіта в умовах надзвичайних ситуацій» у співпраці з благодійним фондом «За майбутнє України» та за підтримки британської

організації StreetChild, а також проєкт «Подолання стереотипів», який реалізувався Центром розвитку «Демократія через культуру» спільно з Муніципалітетом Ботчирка (Швеція). Крім того, був запроваджений проєкт «Дитяча посмішка» за фінансової підтримки «ДТЕК Енерго» та інші ініціативи [36].

У перспективі розвитку закладів культури в територіальних громадах слід звернути увагу на створення центрів культурних послуг, які будуть функціонувати як альтернатива існуючим будинкам культури. Ці центри мають бути багатофункціональними закладами культури, що спрямовані на освітні та дозвілєві потреби населення, обладнані сучасною матеріально-технічною базою. Вони повинні забезпечувати високоякісні культурні послуги, консультаційну та інформаційну підтримку для творчості, а також простір для неформального навчання та спілкування місцевих жителів.

Напрями роботи центрів культурних послуг мають відповідати потребам та інтересам населення територіальної громади. Серед можливих напрямів можуть бути: кінозал для перегляду фільмів, бібліотека для доступу до літератури та інформації, клубні заходи для активного спілкування, позашкільні курси з мистецтва для розвитку творчих здібностей, молодіжні центри для організації різноманітних заходів для молоді, гурткова робота для розвитку конкретних інтересів, а також створення простору для громадського спілкування та культурних розваг.

Так, виправдано наголошується, що особливими рисами центрів культурних послуг є їх швидка реакція на культурні потреби громади, співпраця та виступ як осередок культурного розвитку в громаді, а також можливість використання як майданчика для формування патріотичного виховання.

У зв'язку з цим, важливо враховувати, що державні субвенції значно полегшили б роботу закладів культури в громадах. Для прикладу, на виконання своїх функцій у сфері медицини та освіти громадам надаються відповідні субвенції. У той же час, фінансування культури цілком покладається на місцеві бюджети. Тому, введення державних субвенцій на

підтримку та розвиток культурних центрів у територіальних громадах, на наш погляд, є доцільним кроком.

Отже, культурна сфера виявляється ключовою для утвердження національної ідентичності наших громадян, а також для збереження цілісності та суверенності держави. Розвиток цієї сфери ґрунтується на розумінні культурних потреб жителів територіальних громад і має бути розглянутий як цінність для громади та важливий ресурс для держави в цілому.

В сучасному контексті сфера культури розглядається як ключовий ресурс і фактор розвитку місцевих територій. У цьому контексті особливо важливою стає проблема розробки та успішного впровадження регіональної моделі інтеграції об'єктів культурної спадщини на основі програмно-проектного методу.

2.2 Характеристика культурних заходів у діяльності закладів культури м. Краматорська

Незважаючи на виклики, що стоять перед сучасним суспільством, культурні ініціативи відіграють ключову роль у збереженні та популяризації культурної спадщини, розвитку творчих здібностей громади та створенні платформ для взаємодії та обміну ідеями.

Культурні заходи, які організовуються у закладах культури міста Краматорська, відображають багатогранність його культурного життя та різноманіття інтересів місцевого населення.

Міська рада Краматорська прийняла Програму розвитку культури на період 2022-2024 років, що свідчить про плановану стратегію у сфері

к
у Мета Програми полягає в наступному:

л а) реалізація першочергових заходів, спрямованих на створення належних умов для підвищення рівня розвитку культурної інфраструктури міста відповідно до вимог сьогодення;

у б) забезпечення позитивних тенденцій у всіх напрямках культурної сфери, щоб усі мешканці могли вільно брати участь у культурному житті та мати до нього доступ;

о в) розвиток культури розглядається як складова частина загального розвитку міської спільноти, сприяючи формуванню її ідентичності та єдності.

Завдання Програми включають наступне:

р – управління процесом функціонування закладів культури міста в умовах воєнного стану, розробка заходів з подолання кризових явищ у сфері культури;

в – збереження та розвиток самодіяльного народного мистецтва, що є важливою складовою культурного надбання громади;

т – технологічна модернізація матеріально-технічної бази закладів культури, що включає забезпечення їх необхідним обладнанням, літературою, музичними інструментами, сценічними костюмами тощо;

- підтримка діяльності аматорських колективів і виконавців, включаючи оркестри, окремих виконавців, майстрів декоративно-вжиткового мистецтва;
- створення належних умов для здобуття початкової мистецької освіти, зокрема для соціально-незахищених категорій дітей та молоді;
- сприяння збереженню культурної спадщини через розвиток виставкової та музейної справи на сучасних засадах;
- утвердження української мови в усіх сферах суспільного життя, зокрема у культурних закладах та на заходах;
- збереження і розвиток базової мережі закладів культури, зміцнення їх кадрової та матеріальної бази для забезпечення доступу громади до культурних послуг;
- впровадження сучасних дистанційних форм бібліотечно-інформаційного обслуговування, таких як електронна доставка документів, віддалений доступ до оцифрованих фондів, електронні каталоги та бази даних

Розглянемо напрямки діяльності та заходи для закладів культури клубного типу та аматорської творчості в рамках Програми розвитку культури на 2022-2024 роки.

Завдання:

- сприяти розширенню та розвитку клубних ініціатив та громадських творчих груп відповідно до інтересів громади;
- організовувати заходи з історичної тематики та вечори зустрічі з видатними особистостями культури та мистецтва;
- розробляти та втілювати в життя власні культурні ініціативи для задоволення потреб громади міста;
- активно працювати над підготовкою та поданням проектів для отримання грантів, залучення додаткових фінансових ресурсів;
- покращувати та оновлювати технічне забезпечення клубних закладів;
- підтримувати діяльність закладів культури клубного типу, сприяючи їхньому розвитку;
- забезпечувати організаційну й фінансову підтримку міських свят та

фестивалів;

– здійснювати заходи для збереження та розвитку мережі клубних закладів культури;

–

У додатку А представлено перелік заходів для закладів культури

К
Таким чином, зазначені у Додатку А заходи сприятимуть:

а) поліпшенню інфраструктури та технічного забезпечення клубних закладів культури;

б) розвитку різноманітних жанрів творчості, фольклору, традиційних обрядів і звичаїв;

в) організації молодіжних фестивалів, конкурсів аматорського мистецтва та підтримки молодих талантів;

г) створенню сприятливих умов для розвитку аматорської музики, театру, танцю, народного мистецтва та культурного дозвілля населення;

д) поліпшенню якісного відпочинку для різних груп населення міста;

е) забезпеченню просвітницької та виховної ролі національної культури.

Для стимулювання вільного розвитку творчих, інтелектуальних та духовних здібностей дітей і молоді у мистецьких школах міста та забезпечення доступності фахової освіти в позашкільний період та підтримки аматорської творчості передбачена програма «Початкова мистецька освіта».

Отже, лінія «Початкова мистецька освіта» спрямована на:

– збереження та розвиток мережі мистецьких навчальних закладів міста, з метою забезпечення доступності якісної освіти для дітей та молоді;

– підтримку та зміцнення матеріально-технічної бази мистецьких шкіл шляхом її оновлення та модернізації;

– залучення освітніх та культурних установ, організацій, а також широкого кола громадськості до співпраці в організації та підтримці діяльності мистецьких навчальних закладів;

– сприяння пошуку та впровадженню новітніх методик навчання та створенню умов для активної участі учнів у творчому процесі поза шкільними

о

ї

годинами.

У

Отже, створення належних умов для розвитку системи початкової мистецької освіти включає в себе посилення матеріально-технічної бази мистецьких шкіл шляхом забезпечення їх музичними інструментами, комп'ютерною та оргтехнікою, а також звуковим обладнанням, сприяючи тим самим покращенню умов праці педагогічних працівників.

Далі розглянемо культурно-мистецькі заходи, заплановані міською радою Краматорська на період 2022-2024рр., які направлені на формування

Н

Отже, зазначені у Додатку В заходи грають важливу роль у формуванні національної самосвідомості та почуття патріотизму з кількох причин:

а) вони дозволяють громаді об'єднатися навколо спільних культурних цінностей, традицій та історії. Це сприяє формуванню почуття гордості за власну культуру та спільноту;

б) культурно-мистецькі заходи підкреслюють та вшановують національні символи, історичні події та видатних особистостей. Це спонукає до поваги до власної культурної спадщини та історії;

в) вони надають можливість громадянам висловити свої ідеї, переконання та емоції через мистецтво, що сприяє розвитку творчих здібностей та самовираженню;

г) культурні заходи сприяють популяризації та розвитку різноманітних видів мистецтва та культурних проявів, що важливо для збереження та розвитку культурного потенціалу країни.

Отже, можемо дійти висновку, що такі культурно-мистецькі заходи не лише збагачують культурне життя суспільства, але й сприяють утвердженню національної самосвідомості та почуття патріотизму.

Для підтримки творчих та обдарованих дітей і молоді, міською радою Краматорська, на період 2022-2024рр., також заплановані заходи (Додаток Д), мета яких:

– заохочення та підтримка обдарованих та талановитих дітей та молоді

М

О

у сфері культури та мистецтва;

– подальше створення сприятливих умов для виявлення та розвитку обдарованих особистостей серед дітей та молоді;

– розвиток та реалізація заходів, спрямованих на виявлення та розвиток творчого потенціалу учнів, виявлення осіб, які мають виняткові творчі здібності та таланти, і можуть досягти значних успіхів у сфері культури та мистецтва;

– підтримка та стимулювання творчих досягнень обдарованих дітей та молоді міста Краматорська.

Оже, після аналізу напрямків роботи та заходів, запланованих для закладів культури клубного типу та аматорської творчості у м. Краматорську протягом 2022-2024 років, можемо визначити їхні головні пріоритети, а саме:

а) дослідження, збереження та популяризація діяльності мережі клубних закладів;

б) естетичне виховання молоді;

в) підвищення рівня та модернізація технічного обладнання закладів культури клубного типу;

г) організація розважальних та освітніх заходів;

д) активізація ролі клубних закладів у суспільному житті міста;

е) пропаганда сучасної української культури та мистецтва;

є) адаптація культурних ініціатив до потреб міського населення з використанням новітніх підходів у галузі та урахуванням сучасних тенденцій;

ж) формування в громаді цінностей, які відповідають високим стандартам моралі, культури поведінки, етики, патріотизму, взаєморозуміння та взаємоповаги.

Таким чином, культурне життя мешканців Краматорська проявляється у багатогранних та різноманітних формах, які стають важливою складовою їхнього повсякденного функціонування. Завдяки добре організованим інституційним механізмам в місті, всі верстви населення активно залучаються до участі у святкуванні державних та народних свят, різноманітних заходах. Це сприяє збереженню історичних та національних традицій, а також

відображає активну участь людей у соціокультурному житті громади. Однак, не зважаючи на те, що як держава, так і громада докладають значних зусиль до розвитку культури, існує серйозна проблема недостатнього фінансування багатьох аспектів цієї сфери. Ця ситуація зумовлена не лише фінансовими викликами, але й наслідками військових дій на території України.

2.3 Пропозиції щодо покращення надання культурних послуг в умовах міського палацу культури «Будівельник» м. Краматорськ

Міський палац культури «Будівельник» у місті Краматорську (далі – МПК «Будівельник») можна визначити як сучасний заклад, який відповідає найвищим стандартам організації та проведення культурних подій.

У МПК «Будівельник» працюють 18 клубних груп, аматорських об'єднань та клубів за інтересами. Два з них наділені званням «зразковий»: дитячий хореографічний колектив «Елеонорушки» та дитячо-юнацький оркестр народних інструментів «Радість». Також є три групи, які мають звання «народний»: театр книги «Еспада», фольклорний гурт «Курінець» та ансамбль української пісні «Горицвіт» [16].

Поміж інших клубів та студій, які діють у МПК «Будівельник» у місті Краматорську, є боксерський клуб, вокальна студія «Мозаїка», студія східного танцю «Хабібі» та студія естрадної музики «Експансія» [16].

Попри те, що життя громади через культурну призму є цікавим, все ж є проблеми, з якими необхідно боротися для кращого функціонування сфери культури та взагалі громади в цілому. Для цього необхідно залучати всі категорії населення до культурного життя та створювати умови для належного розвитку та виховання дітей в даному руслі, розвивати навички та вдосконалювати таланти.

Слабкою стороною розвитку сфери культури у м. Краматорськ, можна вважати те, що книжкові фонди бібліотек є застарілими, деякі з них перебувають у незадовільному стані. Відсутність сучасного обладнання у

бібліотеках призводить до низької зацікавленості молоді у культурних подіях. Також обмежений доступ до Інтернету негативно впливає на інтерес мешканців до послуг цих закладів.

На наш погляд, стан бібліотек має велике значення, оскільки від нього залежить доступ користувачів до різноманітної інформації, наукових матеріалів, освітніх ресурсів та інших потреб.

Однак слід відмітити, що бібліотечні заклади у Краматорську активно здійснюють перегляд фондів, видаляючи застарілу та неактуальну літературу. Загалом, кількість екземплярів зменшилась на понад 16 тисяч. У зв'язку з розумінням цієї проблеми, Управління з гуманітарних питань організовує агітаційні кампанії під гаслом «Подаруй бібліотеці книгу» [45].

Вважаємо, що для оновлення книжкового фонду у бібліотеках, необхідно придбати більше україномовної художньої літератури.

На нашу думку, оновлення книжного фонду має численні переваги, зокрема:

- по-перше, збагачення культурного простору: розширення книжного фонду україномовною художньою літературою допоможе збагатити культурний простір міста Краматорська, пропонуючи громаді різноманітні твори від вітчизняних письменників;

- по-друге, підтримка місцевих авторів: придбання та пропаганда україномовної літератури може сприяти підтримці та визнанню талановитих місцевих письменників та поетів, що збагачує культурний ландшафт регіону;

- по-третє, стимулювання читацької активності: введення більшого вибору україномовних творів може спонукати мешканців до читання, особливо тих, хто має більший інтерес до літератури рідної мови;

- по-четверте, розвиток мовної культури: збільшення доступності україномовної літератури сприяє розвитку мовної культури серед мешканців міста, сприяючи збереженню та популяризації української мови;

- по-п'яте, відображення ідентичності та національної свідомості: розширення книжного фонду україномовною літературою сприяє відображенню та зміцненню національної ідентичності та культурної

спадщини.

Отже, така ініціатива щодо оновлення книжкового фонду бібліотек у Краматорську може суттєво покращити культурне та освітнє середовище для місцевого населення. Крім того, важливо забезпечити надійний доступ до Інтернету та створити невеликі комп'ютерні класи в їх приміщеннях, де будуть розташовані столи та дивани для зручної роботи з комп'ютерами або ноутбуками.

Тому, пропонуємо проєкт з оновлення українського книжкового фонду бібліотеки МПК «Будівельник» та встановлення комп'ютерів.

Втілення проєкту складатиметься з таких заходів (рис. 2.2).

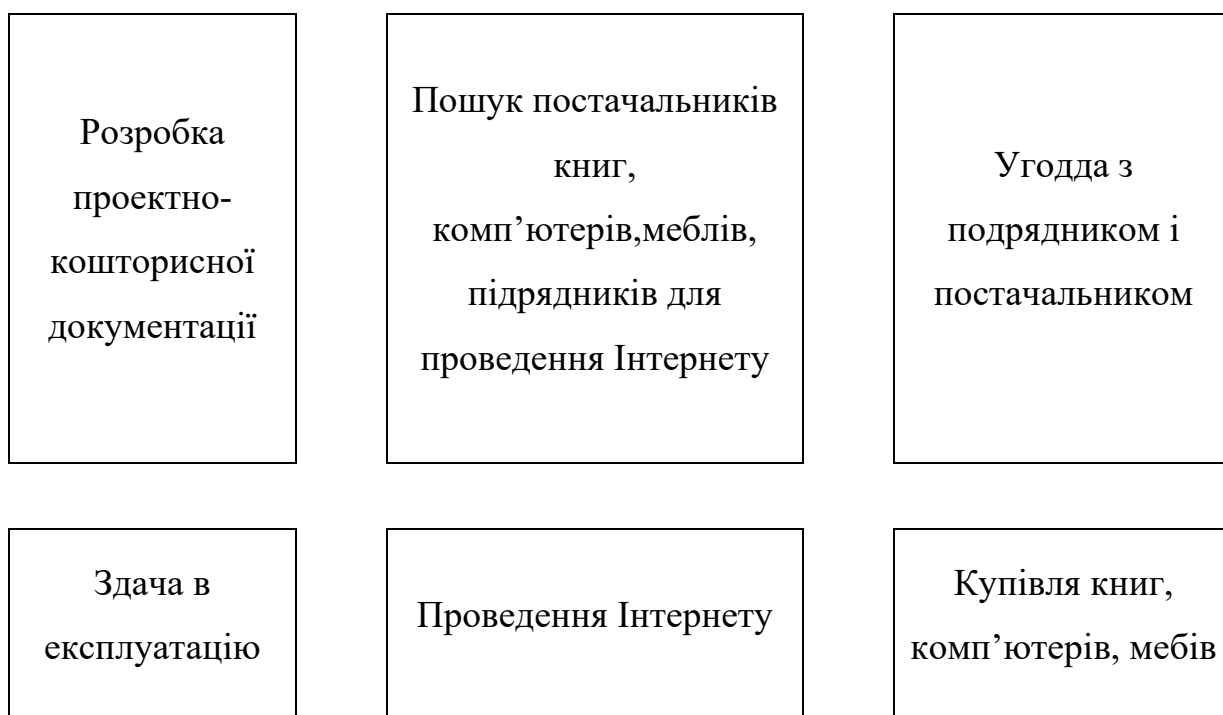

Рисунок 2.2 – Етапи проєкту оновлення бібліотеки

Втілення етапів необхідно зіставити з графіком їх виконання. У табл. 3.3 подано розрахунок коштів необхідних на виконання проєкту.

Таблиця 2.4 – Необхідні кошти для виконання проєкту оновлення бібліотеки МПК «Будівельник»

Об'єкт витрат	Сума витрат, грн.
---------------	-------------------

Нові книги	17000,0
Комп'ютерна техніка (3 комп'ютери)	63000,0
Меблі (комп'ютерний стіл (2 од.), м'який уголок, журнальний стіл)	8000,0
Проведення Інтернету	1500,0
Всього витрат	0,0

Як бачимо, загальна сума витрат складає 89500 грн.

Впровадження даного проекту матиме ряд позитивних наслідків, серед яких:

- а) забезпечення якісного задоволення потреб читачів;
- б) надання можливості використання інтернет-ресурсів;
- в) створення можливості для відвідувачів бібліотеки працювати за комп'ютером;
- г) забезпечення комфортних умов для відпочинку та роботи з книгою та комп'ютером.

З метою залучення дітей та підлітків до культурного життя та сприяння їхньому мистецькому та культурному розвитку, запропоновано створити додаткову «Школу мистецтв» для молодих мешканців Краматорська.

Цей заклад буде сприяти розвитку творчого потенціалу обдарованих дітей та підлітків, а також підвищенню культурного рівня громади в цілому. Робота «Школи мистецтв» буде ключовим фактором у забезпеченні якісних культурних послуг та створенні сприятливих умов для повноцінного розвитку та виховання майбутнього покоління.

Створення такого закладу дозволить дітям отримати не лише повноцінну мистецьку освіту, але й розвивати та поліпшувати творче мислення, формувати власні вподобання та естетичні смаки, а також гармонійно поєднувати власні почуття.

Ця школа стане першим кроком у спеціалізованій мистецькій освіті та сприятиме підвищенню престижу місцевої громади, а також створить додаткові робочі місця для мешканців.

Створення даного закладу регламентується відповідно до низки Законів України, а саме: «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 26, 60), «Про освіту» (ч. 2 ст. 21), «Про позашкільну освіту» (ст.14), «Про культуру»,

Цивільного кодексу України (ст. 87), наказу Міністерства культури України «Про затвердження Положення про мистецьку школу» [17; 37].

Видом діяльності, якою займатиметься школа є освіта в сфері культури. Відповідно до Закону України «Про освіту» [39] «Школа мистецтв» буде мати статус державного закладу освіти, засновником та власником майна якої є Краматорська міська рада, а відділ культури та туризму виступатиме уповноваженим органом. Навчання у цій школі буде здійснюватися в позаурочний час з метою забезпечення якісного співіснування з загальноосвітніми закладами.

Для виконання поставлених завдань, формування умов для розвитку здібностей дітей у школі створюватимуться різні відділення (хореографічні, художні, музичні, хорові тощо) та відділи. Набір у школу здійснюватиметься дітей від шести років. Навчальний рік розпочинається з 1 вересня.

Навчальний процес передбачатиме такі форми роботи з учнями: індивідуальні та групові уроки, лекції, вікторини, виставки, екскурсії, репетиції, конкурси, фестивалі, концерти тощо.

Для досягнення вказаних цілей та створення умов для розвитку талантів дітей у школі будуть створені різноманітні відділення (хореографічні, художні, музичні, хорові тощо). Прийом учнів до школи буде проводитися від шести років. Початок навчального року заплановано на 1 вересня.

Навчальний процес буде організований у різних форматах для взаємодії з учнями, включаючи індивідуальні та групові заняття, лекції, вікторини, виставки, екскурсії, репетиції, конкурси, фестивалі, концерти та інші.

Фінансування закладу здійснюватиметься з міського бюджету та з коштів плати за навчання у школі. У таблиці 2.5 подано розміри плати за навчання у «Школі мистецтв» щомісячно. На безоплатній основі позашкільну освіту у закладі можуть здобувати такі категорії: діти-сироти, діти-інваліди, діти з багатодітних, малозабезпечених сімей та позбавлені батьківського піклування.

Таблиця 2.5 – Щомісячний розмір плати за навчання учнями «Школи мистецтв»

№ з/п	Класи	Ціна навчання , грн.
1	Фортепіано	350,0
2	Гітара	370,0
3	Бандура	350,0
4	Акордеон	300,0
5	Саксофон	320,0
6	Сольний спів	400,0
7	Хоровий спів	400,0
8	Хореографія	300,0

Штатну структуру «Школи мистецтв» подано у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Штатний розпис «Школи мистецтв»

№ з/п	Посада	Кількість осіб	Посадовий оклад, грн.	Річні витрати, грн.
1	Директор	1	9500,0	114000,0
2	Заступник директора	1	8000,0	96000,0
3	Бухгалтер	1	8000,0	96000,0
4	Викладачі	8	8500,0	816000,0
	Всього	0	-	00,0

Отже, запланована загальна кількість штатний посад «Школи мистецтв» складає 11 осіб з річними витратами на оплату праці працівникам у розмірі 1122,0 тис. грн.

«Школа мистецтв» буде розміщена у приміщенні МПК «Будівельник». Витрати на оплату комунальних послуг будуть розподілятися спільно з будинком культури, оскільки він також перебуває на балансі міської ради.

В таблиці 2.7 представлено суму витрат на закупівлю необхідного обладнання для проведення занять.

Таблиця 2.7 – Перелік необхідних інструментів для занять у «Школі мистецтв»

№ з/п	Найменування	Кількість	Вартість, грн.	Сума, грн.
-------	--------------	-----------	----------------	------------

1	Фортепіано	1	35500,0	35500,0
2	Гітара	2	3499,0	6998,0
3	Бандура	1	39950,0	39950,0
4	Акордеон	2	25480,0	50960,0
5	Саксофон	1	30065,0	30065,0
6	Всього			0,0

Отже, витрати на інструментарій складуть 163473,0 грн.

Слід підкреслити, що «Школа мистецтв» буде не лише центром розвитку творчого потенціалу обдарованих молодих мешканців громади, але й місцем, що сприятиме підвищенню культурного рівня громади та активізації її культурного життя. Вона стане важливим чинником, що спрямує розвиток громади у напрямку надання якісних культурних послуг, забезпечить створення належних умов для гідного розвитку та виховання майбутнього покоління. Покращення культурного середовища в громаді підніме її імідж і зробить її ще більш привабливою для проживання.

Аналізуючи вищезазначене, можна зробити такі висновки:

- ефективна модернізація закладів культури та успішне втілення проєктів значно залежать від якості управлінських навичок керівників цих закладів та відповідної стратегії дій органів місцевого самоврядування або виконавчої влади;

- розміри фінансування не завжди вирішують проблему низького попиту на товари та послуги, які пропонуються культурними установами;

- змістовна модернізація установ є більш важливою, ніж лише інфраструктурні рішення;

- навчання наявного персоналу культурних закладів може стати єдиним ефективним інструментом умов низьких заробітних плат;

- необхідно налагодити комунікацію та співробітництво між усіма зацікавленими сторонами у розвитку сфери культури на місцевому рівні.

Отже, заклади культури відіграють важливу соціальну роль, тому вони повинні мати належне фінансування з державного та місцевого бюджетів. Потенціал державно-приватного партнерства поки що не використовується в повній мірі. Розповсюдження практики створення малих підприємств у сфері

культури могло б сприяти розширенню обсягу послуг для населення.

Децентралізація відкриває нові можливості для розвитку міських закладів культури. Хоча утримання цих закладів за рахунок місцевих бюджетів є загальноприйнятою практикою, умови децентралізації вимагають додаткових механізмів, таких як культурне замовлення. Це означає, що фінансування різноманітних культурних проектів має здійснюватися на конкурсних засадах.

Отже, для забезпечення культурного розвитку в Україні необхідно впроваджувати нові політичні підходи, програми та механізми їх втілення. Розробка форм і порядку культурного замовлення відбувається органами місцевого самоврядування спільно з регіональними мистецькими організаціями. Такий підхід сприятиме збереженню культурного різноманіття регіонів та забезпечить узгодженість регіональних програм з національними. Держава повинна визнати культурний розвиток як один із пріоритетних напрямів діяльності державних органів.

Пошук більш ефективних способів роботи вимагає зосередження уваги як на змісті, так і на організаційних та управлінських аспектах. Необхідно розуміти зростаюче значення культури як виразу національної ідентичності та як фактора соціальної єдності в сучасних умовах перегляду культурної політики держави.

Висновки до розділу 2

Узагальнюючи другий розділ, можемо зробити наступні висновки.

Державна політика України у сфері культури на територіях, які постраждали від окупації та військових дій, відіграє критичну роль у відновленні та збереженні культурної спадщини, а також у підтримці культурного життя на цих територіях. Важливими аспектами політики є підтримка культурних заходів, збереження пам'яток культури, фінансова підтримка культурних ініціатив та сприяння культурному діалогу і

взаєморозумінню. Проте існують виклики у фінансуванні та необхідно вдосконалювати механізми надання культурних послуг, особливо у зоні конфлікту.

Культурне життя мешканців Краматорська проявляється у різноманітних формах, що стають важливою складовою їхнього повсякденного функціонування. Заходи охоплюють святкування державних та народних свят, фольклорно-етнографічні фестивалі, пам'ятні заходи та міські фестивалі, що сприяє збереженню історичних та національних традицій. Заклади культури активно адаптували формат своїх заходів до поточних умов, зокрема, проводячи більшість подій в онлайн або офлайн режимі з обмеженою участю учасників і глядачів. Це дозволило зберегти культурні заходи під час військових дій, забезпечуючи безпеку учасників.

Отже, загальна оцінка культурних заходів у діяльності закладів культури м. Краматорська свідчить про їхню важливість для громадського життя та культурного розвитку міста, але водночас підкреслює потребу у подальшій підтримці, розвитку та фінансуванні з боку держави та місцевих органів влади.

Для покращення надання культурних послуг у Палаці культури «Будівельник» м. Краматорськ запропоновано оновлення книжкового фонду бібліотеки та введення «Школи мистецтв».

Ці ініціативи спрямовані на залучення мешканців до культурного життя, розвиток творчого потенціалу молоді та підвищення культурного рівня громади.

Усі ці висновки підкріплені необхідністю підтримки культурних ініціатив, розвитку культурно-освітніх програм та створення сприятливих умов для культурного розвитку та взаєморозуміння серед місцевого населення.

ВИСНОВКИ

Отже, узагальнюючи дослідження, можемо констатувати наступне.

Під державною культурною політикою розуміється реалізація державної політики у сфері культури, основними завданнями якої мають бути: виховання громадян, збереження культурної самобутності, дотримання певних ритуалів, норм тощо в суспільстві життя громадян, їх творча діяльність. Специфіка державної політики у сфері культури полягає в здатності створити правові, економічні та інші умови для виникнення такої культурної ситуації в якими функціонують різні суб'єкти культурної політики. Це сприяє забезпеченню участі громадян у культурному житті, збереженню різноманіття системи цінностей, накопиченої попередніми поколіннями, підтримці функціонування та розвитку культурного життя у суспільстві.

Дослідження нормативно-правових засад сфери культури в Україні свідчить про необхідність визначення напрямів державної політики на концептуальному рівні та закріплення їх у відповідних нормативно-правових актах. Теоретико-прикладні та методичні зміни мають стати основою відповідних державних програмних документів. Це забезпечить зв'язок науки з практикою, що є ключовим елементом ефективності державної політики.

Існує ряд проблем, що безпосередньо негативно впливають на сферу культури. Основними проблемами реалізації культурної політики в Україні є залишкове фінансування, не усвідомлення важливості культури на стратегічному рівні управління, декларативність законодавчої бази, концептуальна та програмна невизначеність культурної політики на різних рівнях управління, не уніфікованість процедур для надання культурних послуг, низький рівень матеріально-технічного персоналу. Культурна сфера, на жаль, є неперіоритетним напрямком фінансування міською радою. Концентрація значних ресурсів бюджету спрямована на виконання пріоритетних цілей та завдань територіальної громади, визначених Стратегією розвитку, культура відіграє не провідне місце в цьому списку.

У роботі було встановлено, що існуючий механізм фінансової підтримки культурного сектору потребує вдосконалення. У сучасних умовах слід запровадити програмний метод фінансування сфери культури. Перевага цього методу полягає в тому, що фінансування орієнтоване не тільки на інвестиції, а й на досягнення основних цілей програми. В умовах обмежених фінансових ресурсів такий підхід дозволяє спрямовувати основні кошти на збереження національного культурного надбання, підтримуючи сучасні культурні процеси та сприяючи культурному розвитку регіонів України. Залучення позабюджетних коштів також важливе для фінансової підтримки культурних заходів: грантів, спонсорства та меценатства.

Також був проведений аналіз державної політики у сфері культури та стан її фінансування у закладах культури м. Краматорська, надана характеристика культурних заходів у діяльності закладів культури м. Краматорська. Запропоновано заходи щодо покращення надання культурних

послуг в умовах МПК «Будівельник», а саме: оновлення книжкового фонду бібліотеки та введення «Школи мистецтв». Вважаємо, що надані пропозиції сприятимуть розвитку творчого потенціалу юних мешканців громади, піднімуть культурний рівень громади, який забезпечить створення належних умов для гідного розвитку та виховання майбутнього покоління нашої громади, підніме імідж громади та привабливість проживання у громаді.

Таким чином, культурний розвиток суспільства в значній мірі залежить від функціонування сфери культури та мистецтва. Впровадження нових методів фінансування культурної сфери в Україні дозволить підвищити ефективність роботи її учасників, шляхом оптимального поєднання бюджетних і позабюджетних джерел, розширення можливостей співпраці між державним та приватним секторами. Це сприятиме покращенню інвестиційного клімату в культурній сфері, підвищенню якості культурних послуг та залученню широких мас населення до культурного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Валевський О.Л. Актуальні проблеми державної культурної політики на територіях, постраждалих внаслідок військових дій. 2017. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-09/Valevskiy-41726.pdf> (дата звернення: 12.11.2023)
2. Валевський О.Л. Використання засобів культури у відновленні миру на територіях, постраждалих внаслідок військових дій. 2018. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-07/1_Walevskiy-615d9.pdf (дата звернення: 24.12.2023)
3. Валевський О.Л. Завдання культурної політики у відновленні та розбудові миру на сході України. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 3-4. С. 137-146.
4. Валевський О.Л. Роль державної культурної політики в реалізації реформ в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 138-143.

5. Відділ культури і туризму Краматорської міської ради. *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00183822/ (дата звернення: 10.11.2023)
6. Виставка «Український Схід». *УНІАН*. 2017. URL: <https://photo.unian.ua/photo/761344-vystavka-ukrainskiy-vostok> (дата звернення: 12.01.2024)
7. Вклад культури у досягнення Цілей Сталого Розвитку. *Кур'єр ЮНЕСКО*, квітень-червень 2017. URL: <https://ru.unesco.org/courier/aprel-iyun-2017-g/vklad-kultury-v-dostizhenie-celey-ustoychivogo-razvitiya> (дата звернення: 17.02.2024)
8. Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml (дата звернення: 15.12.2023)
9. Гриджук О.Є. Пріоритети культурної політики на сучасному етапі суспільної трансформації. *Національний лісотехнічний університет України. Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник*, вип. 17.6. 2017. С. 296-307.
10. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
11. Гурій Б. Стан розвитку та зміни культурної політики в об'єднаних територіальних громадах України. *Грані*. 2020. Т. 23. № 8. С. 59-69.
12. Декларація Мехіко щодо політики у сфері культури. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_730#Text (дата звернення: 17.12.2023)
13. Дерєга В. В. *Соціальна і гуманітарна політика*. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 178 с.
14. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Постанова Кабінету міністрів України від 11 березня 2022 р. № 252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.12.2023)
15. Добровольська В.В. Сучасні зміни культурної політики в Україні та розвиток інформаційно-комунікаційного простору культури і управління

- документацією. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 2. С. 74-80.
16. Заклади культури. *Краматорська міська рада*. URL: <https://krm.gov.ua/zaklady-kultury/> (дата звернення: 11.11.2023)
17. Законодавство України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-93> (дата звернення: 11.11.2023)
18. Закон України "Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005-2007 рр. (*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005, N 16, ст.264). URL: www.artman.org.ua/ukr/concept.php (дата звернення: 17.02.2024)
19. Ігнатченко І.Г. Особливості реалізації державної політики України у сфері культури: сучасний стан та світові стандарти. 2013. 15 с. URL: file:///C:/Users/1/Downloads/tipp_2013_1_16.pdf (дата звернення: 22.02.2024)
20. Комунальний заклад культури міський палац культури (МПК) «Будівельник». *You Control*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/35160594/ (дата звернення: 17.11.2023)
21. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. URL: <https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayinski-obyekti-u-spisku-vsesvitnoyi-spadshchini-yunesco> (дата звернення: 10.12.2023)
22. Конституція України. Харків: Парус-Друк, 2012. 48 с.
23. Костиря І. О. Культурна політика сучасної України: виклики глобалізації та регіоналізації. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 133. С. 264-268.
24. Кравченко О. В. Державна культурна політика в Україні: дискурс влади. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2009. Вип. 15(2). С. 79-84.
25. Кравченко О. В. Ключові проблеми сучасної культурної політики України: культурологічний контекст. *Культура України. Серія: Культурологія*. 2015. Вип. 49. С. 188-199.
26. Кравченко О.В. Культурна політика України в парадигмах сучасності. Теоретико-методологічні проблеми культурологічної інтерпретації. Харків: ХДАК, 2011. 288 с.

27. Круглий стіл митців-волонтерів «Український Схід: досвід, проблеми, стратегія» 26 квітня 2017 року. URL: <https://stud.uu.edu.ua> (дата звернення: 07.03.2024)
28. Кулініч О. В. Український культурний фонд як суб'єкт публічної культурної політики. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 2. С. 50-57.
29. Кульженко В. Попри все: як працюють бібліотеки в умовах війни. *Культура*. GalInfo.2023. URL: https://galinfo.com.ua/articles/popry_vse_yak_pratsyuyut_biblioteku_v_umovah_v_iynu_393970.html (дата звернення: 07.03.2024)
30. Купрійчук В. Культурна політика як стратегічний ресурс модернізації держави. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Розділ II. Проблеми і суперечності сучасного культурного процесу. Випуск 43. 2022. С. 43-49.
31. Культурний фронт України – 2022: головні події, тенденції, висновки (оглядова довідка за матеріалами преси та Інтернету за 2022–2023 рр. *Міністерство культури та інформаційної політики України. Центр з питань культури та мистецтва*. ДЗК Випуск 3/3 2023. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2023/Pidsymki.pdf (дата звернення: 07.12.2023)
32. Леонова Т. 2022: перемоги та поразки українців на культурному фронті. URL: https://suspilne.media/348128-2022-peremogi-ta-porazki-ukrainciv-na-kulturnomu-fronti/?fbclid=IwAR1NuyAvQbWSeexNMHd6x8dsr6LRpxOleSQexXARHrj_hTIlwEdvGMF4raI (дата звернення: 06.12.2023).
33. Москаленко В.В. Культура і особистість. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Том 11. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості*. Вип 12. Київ, Фенікс, 2015. С. 352- 361.
34. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. 11 Маю 2018. URL:

<https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/перетворення-нашого-світу-порядок-денний-у-сфері-сталого-розвитку-до-2030-року> (дата звернення: 07.03.2024)

35. Постійна комісія з питань освіти та науки, охорони здоров'я, соціального захисту населення, молодіжної політики, культури, фізкультури і спорту. URL: <https://krm.gov.ua/event/postijna-komisiya-z-pytan-osvity-ta-nauku-ohorony-zdorov-ya-sotsialnogo-zahystu-naselennya-molodizhnoyi-polityku-kultury-fizkultury-i-sportu/> (дата звернення: 07.03.2024)

36. Про затвердження міської Програми розвитку культури на 2022-2024 роки. *Краматорська міська рада*. URL: <https://krm.gov.ua/recentdoc/pro-zatverdzhennya-miskoyi-programy-rozvytku-kultury-na-2022-2024-roky/> (дата звернення: 11.01.2024)

37. Про затвердження Положення про мистецьку школу. Наказ Міністерства культури України від 09.08.2018 № 686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text> (дата звернення: 01.01.2024)

38. Про культуру. Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168*). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 01.01.2024)

39. Про освіту. Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.01.2024)

40. Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України. Указ Президента України від 31 серпня 2000 р. N 1038/2000. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/u1038_00?an=3&ed=2000_08_31 (дата звернення: 01.01.2024)

41. Скрипчук Г. В. Розвиток державної культурної політики в умовах подолання соціально-економічної кризи. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 127. С. 83-85.

42. Скрипчук Г. В. Культурна політика незалежної України в період її реформування. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія : "Історія та*

географія". 2018. Вип. 55. С. 19-25.

43. Усаченко О. О. Реалізація сучасної державної політики у сфері культури та орієнтири розвитку в умовах проведення адміністративної реформи. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 1. С. 119- 125.

44. Худолій М.В. Культурна політика: основні підходи до визначення поняття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 4. С. 132-136.

45. Facebook сторінка Міського палацу культури "Будівельник". Управління з гуманітарних питань. URL: https://www.facebook.com/mpk.bydivelnuk/?locale=ru_RU (дата звернення: 01.01.2024)

46. The Hangzhou Declaration: Placing Culture at the Heart of Sustainable Development Policies. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002212/221238m.pdf> (дата звернення: 07.12.2023)

ДОДАТОК А

Заклади культури клубного типу. Аматорська творчість.

№ п/п	Заходи	Відповідальні виконавці	Термін виконання, роки
1.	Забезпечення збереження та розвитку мережі закладів культури клубного типу, недопущення їх реорганізації, перепрофілювання та ліквідації	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
2.	Удосконалення системи підвищення кваліфікації клубних працівників, проведення та участь у семінарах, практикумах, тренінгах, майстер-класах, обмінах досвідом роботи між клубними закладами, у тому числі і за межами області	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
3.	Проведення семінарів, пленерів, майстер-класів, «круглих столів», конференцій тощо з питань діяльності закладів культури клубного типу міста	управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
4.	Проведення культурно-мистецьких заходів: свят, оглядів, конкурсів, концертів, творчих звітів	управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
5.	Сприяння участі колективів, солістів клубних закладів міста у міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних культурно-мистецьких заходах	управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
6.	Капітальний ремонт будівель та приміщень клубних закладів	Управління з гуманітарних питань міської ради, управління капітального будівництва та перспективного розвитку міста	постійно 2022-2024 роки
7.	Придбання комп'ютерної, цифрової техніки, звукового та світлового обладнання, побутової техніки (комп'ютери, кінокамера, цифровий фотоапарат, фотоспалах, флеш-пам'ять, ноутбуки, принтери, швейні машини, оверлоки тощо)	управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
8.	Придбання сценічного одягу для ведучих	управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки

9.	Придбання комплектів українського національного сценічного одягу для творчих колективів	управління гуманітарних Краматорської ради	з питань міської	постійно 2022-2024 роки
10.	Придбання сценічних костюмів і танцювального взуття для творчих колективів	управління гуманітарних Краматорської ради	з питань міської	постійно 2022-2024 роки
11.	Розробка і підтримка веб-сайтів клубних закладів	управління гуманітарних Краматорської ради	з питань міської	постійно 2022-2024 роки
12.	Придбання музичних інструментів	управління гуманітарних Краматорської ради	з питань міської	постійно 2022-2024 роки
13.	Проведення культурно-мистецьких заходів: свят, оглядів, конкурсів, концертів, творчих звітів	управління гуманітарних Краматорської ради	з питань міської	постійно 2022-2024 роки

Заходи для підтримки початкової мистецької освіти

№ п/п	Заходи	Відповідальні виконавці	Термін виконання, роки
1.	Забезпечення збереження та удосконалення діючої мережі мистецьких навчальних закладів міста	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
2.	Капітальний ремонт будівель та приміщень мистецьких закладів	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради, управління капітального будівництва та перспективного розвитку міста	постійно 2022-2024 роки
3.	Підвищення ефективності освітнього процесу, результативності навчання, виховання інтелектуального, художнього та духовного розвитку учнів	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
4.	Забезпечення впровадження у навчально-виховний процес мистецьких шкіл міста новітніх методик мистецької освіти, інноваційних технологій	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
5.	Здійснення профорієнтаційної роботи у закладах освіти щодо залучення учнівської молоді до навчання у мистецьких навчальних закладах міста	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
6.	Здійснення диференціації форм навчання, виходячи з профільної орієнтації рівня мистецької освіти та направленості	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
7.	Забезпечення системної роботи з ефективного виховання талановитої учнівської молоді, забезпечення участі учнів мистецьких шкіл у конкурсах, фестивалях, олімпіадах різних рівнів	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
8.	Організація роботи з охоплення початковою мистецькою освітою дітей-сиріт та дітей з особливими потребами	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
9.	Участь викладачів мистецьких шкіл міста в обласних та всеукраїнських семінарах, школах досвіду, методичних об'єднаннях, майстер-класах тощо	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
10.	Забезпечення участі колективів, учнів мистецьких закладів культури міста у міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалях, конкурсах, симпозиумах, пленерах та виставках	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
11.	Придбання сценічних костюмів для дитячих колективів	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
12.	Придбання музичних інструментів для мистецьких шкіл	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки
13.	Придбання комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання, навчального меблевого обладнання	Управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради	постійно 2022-2024 роки

Культурно-мистецькі заходи для формування національної самосвідомості та
почуття патріотизму

№ п/п	Заходи	Відповідальні виконавці	Термін виконання, роки
1.	Організація та проведення заходів:	управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
1)	лекцій, бесід, круглих столів, конкурсів, фестивалів з урахуванням історичних, національних, соціально-культурних, регіональних особливостей громадського виховання особистості в умовах розвитку державності;	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
2)	циклів заходів з патріотичного виховання молоді, заходи з відзначення Дня Героїв Небесної Сотні, Дня Незалежності України, Дня пам'яті і примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, Дня визволення Краматорська та Донбасу від нацистських загарбників, Дня збройних сил України, Дня захисників і захисниць України, Дня визволення міста від незаконних збройних формувань, Дня визволення України від нацистських загарбників, Дня вшанування пам'яті жертв голодомору, Дня Гідності та Свободи тощо;	управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
3)	спрямованих на формування у населення поваги до Конституції України та символів української держави;	управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
4)	до Шевченківських свят, Дня української писемності та мови, Дня рідної мови тощо;	Управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
5)	до професійних свят: Всеукраїнського дня працівників культури та аматорів народного мистецтва, Міжнародного дня музеїв, Всеукраїнського дня бібліотек, Дня працівників освіти, Дня художника;	Управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
6)	до народних і місцевих свят: Нового року та Різдва, Масляної, Івана Купала, Свята Трійці, Дня міста.	Управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки

ДОДАТОК Д

Заходи для підтримки творчих та обдарованих дітей і молоді

№ п/п	Заходи	Відповідальні виконавці	Термін виконання, роки
1.	Надання можливості участі у конкурсах на отримання грантів Президента України, регіональних грантів молоді в галузі літератури, театрального, музичного, образотворчого мистецтва та хореографії, народного мистецтва	управління з гуманітарних питань, культурно-освітні заклади, управління освіти	постійно 2022-2024 роки
2.	Сприяння наданню щорічних премій для підтримки і стимулювання обдарованих учнів та творчої молоді в сфері культури і мистецтва	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
3.	Здійснення фінансової підтримки у межах фінансової можливості для участі обдарованих дітей та молоді в міських, обласних, Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах	управління з гуманітарних питань, управління освіти	постійно 2022-2024 роки
4.	Надання всебічної підтримки творчим спілкам, програми яких спрямовані на роботу з обдарованими дітьми та молоддю	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки
5.	Зміцнення мережі клубів та об'єднань за інтересами для юнацтва та молоді	управління з гуманітарних питань, управління освіти	постійно 2022-2024 роки
6.	Організовувати культурно-мистецькі заходи, спрямовані на розвиток дозвілля учнівської та студентської молоді: - обласний конкурс юних скрипалів «Срібна струна»; - обласний конкурс театральних колективів шкіл мистецтв «Хочу на сцену»; - регіональний фестиваль «Весняні барви»	управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
7.	Забезпечення участі творчих колективів та виконавців у культурно-мистецьких акціях	управління з гуманітарних питань, управління освіти, громадські організації (за згодою)	постійно 2022-2024 роки
8.	Забезпечення участі колективів художньої самодіяльності в атестації на присвоєння/підтвердження звання «народний», «сразковий» аматорський колектив	управління з гуманітарних питань	постійно 2022-2024 роки